

De factor vrouw

WUR nadert hoogleraren-
doelstelling | p.4 |

Het roer om

Visser wordt
onderzoeker | p.18 |

'Een emotionele achtbaan'

Terugblikken op de
klimaattop | p.26 |

RESOURCE [NL]

Voor iedereen van Wageningen University & Research

nr. 8 – 19 december 2019 – 14e jaargang

Keurmerk- kakafonie

Gaat de Nutri-score
'm wél worden? | p.12




Sevil + capacitieve de-ionisator

WUR-medewerkers werken met uiteenlopende apparaten. Deze keer Sevil Sahin, promovenda bij Organische Chemie.



OOGSTEN MET STROOM

Hoe haal je kostbare stoffen als fosfaat, nitraat en lithium uit brak afvalwater? Met stroom bijvoorbeeld, door afvalwater langs twee tegenovergesteld geladen elektroden te leiden. Capacitieve de-ionisatie heet dit principe: geladen deeltjes die door adsorptie uit een oplossing worden gevist. De stoffen kunnen vervolgens eenvoudig van de elektroden worden gehaald en hergebruikt. Sevil Sahin vervolmaakt de methode door elektroden selectief te maken voor bepaalde deeltjes. Het hart van de opstelling, de de-ionisator, is een eigen WUR-ontwerp.  RK, foto Sven Menschel

>> INHOUD

nr. 8 – 14e jaargang



>> **8**

GROENE TOEKOMST

Nederland in 2120 volgens WUR



>> **18**

HET ROER OM

Visser wordt visserijonderzoeker



>> **24**

EEN TWEDE THUIS

KSV en Konrad: bijna als familie

EN VERDER

- 4 Een lijst met een smetje
- 7 Prijs voor nanoplasticvangers
- 11 Coverprijs: wie maakte de mooiste?
- 12 Een toer door voedsellogoland
- 22 Wat moet WUR in 2020 nu eindelijk eens..?
- 27 Technologie-advies voor de VN

TRADITIES

Ook op de redactie van Resource ontkomen we niet aan het gebruikelijke terugblikken en vooruitkijken, zo vlak voor het einde van het jaar. We doken nog eens in het nieuwsarchief van 2019: hoe staat het met de onderwerpen waarover we berichtten, wat zijn de losse eindjes, kwam WUR beloftes na? Ook kun je weer rekenen op de traditionele nieuwsquiz, over groot en klein nieuws en dingen die afgelopen jaar stof deden opwaaien. En over tradities gesproken: de wetenschapsredacteurs selecteerden weer tien covers van proefschriften voor de jaarlijkse Resource Coverprijs. Bekijk ze in dit nummer, stemmen kan op onze website. Nog een leestip: zeven collega's reageerden in rubriek Opinie op de vraag: *In 2020 moet WUR eindelijk eens...?*

Voor nu: namens de redactie wens ik je fijne feestdagen. Volgend jaar zijn we er weer, met het magazine en online. Kritisch, betrokken en eerlijk.

Willem André, hoofdredacteur

>> Inleveren maar, dat oude mobieltje! Dankzij Abigail Johnson en haar medestudenten zijn er nu extra inzamelbakken | p.6



EEN LIJST MET EEN SMETJE

Op de jongste Highly Cited-lijst doet WUR het goed. Maar er kleeft wel een smetje aan.

De wetenschap kijkt jaarlijks reikhalzend uit naar de Highly Cited Researcher, de lijst met de 1% in hun vakgebied vaakst geciteerde onderzoekers. De lijst wordt samengesteld door de Web of Science Group. Als Highly Cited onderzoeker doe je er toe. WUR telt dit jaar liefst 22 wetenschappers op de lijst. Daarmee hoeft WUR in Nederland alleen Utrecht (26) voor zich te dulden. Maar er kleeft wel een klein smetje aan.

Dat blijkt als je de lijst afloopt. Naast de 'usual suspects', de erkende toppers van Wageningen University & Research, valt één naam op. Het gaat om een onderzoeker die twee jaar terug betrokken raakte bij een internationaal onderzoek naar citatiefraude door een bevriende Spaanse wetenschapper. De Spanjaard drong er als anoniem reviewer bij auteurs stelselmatig op aan naar zijn artikelen te verwijzen.

De Wageningse collega profiteerde, evenals anderen, als coauteur mee van dit zogeheten *citation pushing*. De Commissie Wetenschappelijke Integriteit van WUR sprak de Wageningse onderzoeker vrij van stelselmatige *citation pushing*. De kwestie leidde er, op initiatief van WUR, wel toe dat in de nieuwe gedragscode van de VSNU expliciet regels voor integer review werden opgenomen. De rvb drong er volgens rector magnificus Arthur Mol bij de uitgevers van de betrokken journals bovendien op aan om eventuele onterechte citaties te verwijderen. Alleen uitgever Elsevier reageerde op de oproep, maar zag geen kans het verkregen voordeel weg te nemen. Met terugwerkende kracht citaties corrigeren blijkt lastig. De onterechte citaties werken derhalve door in de Highly Cited-lijst. Het zelfreinigend vermogen van de wetenschap heeft gefaald, erkent Mol. Temeer daar de universiteit van de Spaanse onderzoeker, die wel stelselmatig citaties opdroeg, geen stappen heeft ondernomen. Voor WUR, en de betrokken onderzoeker, heeft de Highly Cited dit jaar daardoor een bijsmaak. 'Maar de winst is wel dat *citation pushing* nu in de gedragscode is opgenomen', vindt Mol. **✎ RK**

De betrokken onderzoeker wil niet op de kwestie reageren.



FOTO: JONNE SEJDEL

▲ Bettina Bock, hier in gesprek op OAY 2019, is sinds 2018 hoogleraar bij WUR. Het aandeel vrouwelijke hoogleraren groeit met één à anderhalf procent per jaar.

WUR NADERT DOELSTELLING VROUWELIJKE HOOGLERAREN

Ruim 21 procent van de Wageningse hoogleraren is inmiddels vrouw. De doelstelling van 25 procent vrouwelijke hoogleraren in 2020 haalt WUR vermoedelijk niet.

Afgelopen week kwam het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren weer met de Monitor Vrouwelijke Hoogleraren. Daaruit blijkt dat 23 procent van de hoogleraren aan de Nederlandse universiteiten in 2018 vrouw was. In Wageningen stagneerde het percentage vrouwelijke hoogleraren in 2018 op 16,9 procent, bleek uit de monitor.

Wageningen University heeft andere, rooskleuriger cijfers over het aandeel vrouwelijke hoogleraren. Het landelijk netwerk telt alleen de leerstoelhouders, terwijl WUR ook de persoonlijk hoogleraren meetelt. De laatste jaren be-

noemde WUR relatief veel vrouwelijke persoonlijke hoogleraren. WUR had in 2018 20,2 procent vrouwelijke hoogleraren, inclusief persoonlijke hoogleraren, meldt de afdeling HRM. Bovendien heeft HRM ook al cijfers voor 2019. In het afgelopen jaar steeg het aandeel vrouwelijke hoogleraren (inclusief persoonlijke) naar 21,4 procent. Tel je de persoonlijke hoogleraren niet mee, dan komt Wageningen op 19,5 procent.

De trend is dat het aandeel vrouwelijke hoogleraren gestaag groeit met één à anderhalf procent per jaar. De doelstelling van de raad van bestuur is om in 2020 25 procent vrouwelijke hoogleraren te hebben, inclusief persoonlijk hoogleraren. Als de trend van de afgelopen jaren doorzet, haalt WUR die doelstelling net niet. **✎ AS**

BORN-OOST IN DE KOELKAST

WUR moet opnieuw om de tafel met de omwonenden van het te ontwikkelen bedrijventerrein Born-Oost. Dat heeft de gemeenteraad van Wageningen met ruime meerderheid besloten. Daarmee reageert de raad op klachten van omwonenden dat ze niet voldoende zijn betrokken bij de ontwikkeling van het plan. WUR wil in Born-Oost 80.000 m² vloeroppervlak aan be-

drijven realiseren. Dat is ruim meer dan waar in het recente verleden op is ingezet. De omwonenden vinden de plannen veel te omvangrijk. Voordat de gemeenteraad zich over de uitgangspunten voor het plan buigt, moet WUR er nu eerst met de omwonenden uitkomen. Volgens de raad voorkomt dat mogelijk slepende procedures in de toekomst. **✎ RK**

STRATEN VERNOEMD NAAR HOGLERAREN

Dertien straten in de Wageningse woonwijk Kortenoord krijgen de naam van een voormalige hoogleraar van WUR. Dat heeft de gemeente bekendgemaakt. Er zit één vrouw tussen.

De straten maken onderdeel uit van Kortenoord III, de derde fase van de nieuwbouw aan de westkant van Wageningen. Kortenoord was voorheen grond van WUR. In de eerste fasen van het plan zijn Wageningse kunstenaars en sporters vernoemd. In fase drie zijn de hoogleraren aan de beurt. De lijst is opgesteld in overleg met WUR.

Onder de dertien namen is er slechts eentje van een vrouw: hoogleraar Landbouwhuishoudkun-

de Mien Visser (1907-1977). Zij was de eerste vrouwelijke hoogleraar in Wageningen op de destijds nieuwe leerstoel Landbouwhuishoudkunde. Op de lijst met namen prijken verder voornamelijk coryfeeën uit de beginperiode van de Landbouwhogeschool.

De oudste van het stel is de Duitser Adolf Mayer (Oldenburg, 1843). Mayer was al vanaf het begin van het landbouwonderwijs in Wageningen van de partij. Hij werd in 1876 leraar landbouwscheikunde en -technologie aan de toen opgerichte Rijkslandbouwschool, de voorloper van de universiteit. Op dat moment was hij al hoogleraar Landbouwscheikunde in Heidelberg. In 1926 werd hij eredoctor aan de Landbouwhogeschool. **📍 RK**

© COLUMN | GUIDO

Bij-vrij

Een collega wees me op een nieuwe wetenschappelijk-technologische innovatie: bij-vrije honing geproduceerd door een bacterie, *Bacillus subtilis* (ISAAA, November 27, 2019). Zij dacht aan mij omdat ik als hobbymatig imker thuis twee bijenvolken heb waarvan ik jaarlijks wat honing afneem, vaak om ook uit te delen op het werk.

Het onderzoeksteam van studenten uit diverse biotechnologische velden heeft een “*synthetic honey stomach*” samengesteld, waar gemodificeerde bacteriën een “*nectar-like solution using secreted enzymes that mimic the honey stomach environment*” produceren. Nu ben ik in principe voor verdere wetenschappelijk innovatie en kennisvergaring, en in dat licht vind ik het een mooi project. Maar als je verder wilt gaan dan puur kennisvergaring, dan zul je helder moeten definiëren welk probleem je aan het oplossen bent. In dit geval denken de wetenschappers dat hun technologie helpt tegen de “*poor treatment of bees from bee farming and prevent the phenomenon called Colony Collapse Disorder (CCD)*”.

‘Honing is bijzonder, omdat de locatie de smaak bepaalt’

Voor mij is honing het product van een bijzondere samenwerking tussen mens en dier. Ik verzorg mijn bijen en doe er veel aan om het ze naar de zin te maken, en in ruil daarvoor neem ik honing: iets dat een unieke smaak vangt van alle planten uit mijn omgeving en onlosmakelijk is verbonden aan mijn bijen en mijn huis. Honing is bijzonder, omdat de locatie de smaak bepaalt. Honing uit Australië smaakt naar eucalyptus, najaarshoning van de Veluwe naar heide en voorjaarshoning uit de omgeving van Wageningen naar bloemen. Het bacterieproject is een manier om homogene nectarsiroop te maken, maar daarmee is het naar mijn mening geen bij-vrije honing. **📍**

Guido Camps (36) is dierenarts en postdoc bij Humane Voeding. Hij houdt van bakken, bijen houden en bijzondere dieren.



KORT

>> BEESTEN EN BIOGAS

Varkensinnovatiecentrum bijna verkocht

WUR heeft het varkensinnovatiecentrum in Sterksel bijna verkocht. Het wordt waarschijnlijk eigendom van het biogasbedrijf Re-N Technology, dat al een biogasinstallatie op het WUR-terrein heeft staan. Na de overname wil het bedrijf zowel de mestvergister als het (verouderde) onderzoekscentrum voortzetten en moderniseren. Omwonenden in Sterksel hebben liever dat het proefbedrijf, dat 3.000 varkens houdt, dicht gaat. Re-N benadrukt te willen investeren in minder ammoniakuitstoot. ‘Wij zijn juist heel erg bezig met duurzaamheid en het ontwikkelen van nieuwe technologieën.’ WUR sluit het varkensinnovatiebedrijf medio 2020. **📍 AS**

>> NIET WEG, WEL KLEINER

TIFN bestaat nog

Het Topinstituut Food and Nutrition (TIFN) is niet opgeheven, zoals Resource in het vorige nummer stelde in het artikel ‘Invloed bedrijven neemt af, niet toe’. TIFN is nog steeds de organisatie voor publiek-privaat onderzoek in de voedingssector. Alleen is de omzet van TIFN fors gedaald, nadat de Nederlandse overheid de directe financiering van TIFN stopzette in 2014. TIFN dient nu publiek-private onderzoeksprojecten in bij de topsector Agrifood en NWO. Op TIFN-projecten werken nog zo’n veertig promovendi, tegen ruim honderd vijf jaar geleden. Deze cijfers zijn in lijn met de strekking van het artikel, dat de omzet aan contractonderzoek bij WUR is afgenomen. **📍 AS**

>> PROTEST EN DISCUSSIE

Zorgen over Unilever

Tijdens de feestelijke opening van het nieuwe Wageningse gebouw van Unilever klonk ook kritiek op deze nieuwkomer op de campus. Boerengroep en Otherwise organiseerden een discussiebijeenkomst; de Wageningse afdeling van Extinction Rebellion liet via een flashmob van zich horen. De bezorgdheid van de studenten gaat met name over de intensieve samenwerking tussen Wageningen Universiteit en multinationals als Unilever. Kan de universiteit wel onafhankelijk blijven? En kan Unilevers duurzaamheid de toets der kritiek wel doorstaan, als partner van onze ‘groene’ universiteit? Een verslag van de discussie is te vinden op Resource-online.nl. **📍 CJ**



FOTO: UNILEVER

▲ Op 6 december opende koning Willem-Alexander het Unilever Foods Innovation Centre.

OP DE BRES VOOR JURIDISCHE TOELATING CRISPR-CAS BIJ PLANTENVEREDELING

Een groep jonge onderzoekers van Wageningen University & Research en Ghent University strijdt voor het toestaan van gerichte DNA modificatietechnieken in de plantenveredeling. Dat proberen ze te bereiken door in gesprek te gaan met beleidsmakers van het Europese Hof.

Met CRISPR-Cas zijn gericht mutaties te introduceren in het DNA van planten, dieren, virussen of bacteriën. In 2018 besloot het Europese Hof dat plantenveredeling met CRISPR-Cas onder de strenge wetgeving voor genetisch gemodificeerde organismen (GMO) valt. Daardoor moeten gewassen die aangepast zijn met CRISPR-Cas een kostbare en intensieve toelatingsprocedure doorlopen.

PROTEST

Uit vele hoeken komen protestgeluiden en er zijn verschillende initiatieven opgericht om het besluit van het Europese Hof ongedaan te maken. Een daarvan is het GeneSprout Initiative,

opgericht in Wageningen, dat de stem van jonge onderzoekers laat horen. 'Studenten of promovendi die met CRISPR-Cas werken hebben regelmatig innovatieve en waardevolle ideeën tijdens hun studie of onderzoek, maar kunnen dit vanwege de wetgeving niet in de praktijk brengen in Europa. Dat dwingt ze om later banen buiten Europa te zoeken. In landen als China, Canada en de Verenigde Staten is CRISPR-Cas namelijk wél toegestaan', aldus promovendus Juriaan Rienstra van het GeneSprout Initiative. Het GeneSprout Initiative is ervan overtuigd dat gerichte mutagenesetechnieken waardevolle toevoegingen zijn op conventionele landbouw. Veranderingen aanbrengen door kruisen, de conventionele methode, kan jaren duren en is arbeidsintensief. Met CRISPR-Cas kunnen deze veranderingen in één stap gemaakt worden. 'Met de strenge GMO-wetgeving loop Europa veel potentie mis', aldus Rienstra.

IN GESPREK

Het GeneSprout Initiative wil dat de GMO-wet-

geving zodanig aangepast wordt, dat gebruik van gerichte mutagenese zoals CRISPR-Cas wordt toegestaan in de plantenveredeling. Om dat te bereiken gingen de jonge onderzoekers in gesprek met beleidsmakers in Brussel. Daaruit bleek dat enkele parlementariërs, waaronder Esther de Lange van het CDA, daar positief tegenover staan. 'Hoewel we nog in de opstartfase zijn, is dat al een stap in de goede richting', vindt Rienstra.

INTERNATIONALISERING

Op dit moment is het GeneSprout Initiative vooral actief in Nederland en België. Maar ze hebben ambitie om groter te worden, geeft Rienstra aan. 'We streven naar internationalisering, zodat het GeneSprout Initiative een Europa-breed initiatief wordt. En naast politici willen we ook graag het publiek meer informeren over CRISPR-Cas en open dialogen erover stimuleren. We hopen hiermee bij het algemene publiek de wens voor een beleidswijziging te stimuleren.' **NWH**

HIER MET JE MOBIELTJE

In bijna elk huishouden liggen wel een paar oude mobiele telefoons. Wat moet je ermee? Inleveren bijvoorbeeld. Dankzij studenten is dat nu mogelijk in Forum en de Leeuwenborch.

Bachelorstudent Internationale Ontwikkeling Abigail Johnson kwam op dat idee samen met haar groepje (Lenne Smeets, Jasmine Baswari en Else Kleiterp) tijdens het vak Resistance, Power and Movements. Het keuzevak is nieuw op het programma van de leerstoelgroep Sociologie van Ontwikkeling en Verandering. Onderdeel van de cursus is zelf een 'act of resistance' op touw te zetten. Een al of niet kleine daad van verzet Onder het mom: leren door te doen.



GRONDSTOFFEN

Het groepje van Johnson bedacht iets te gaan doen met afgedankte mobieltjes. Ze vertelt dat uit onderzoek blijkt dat er alleen in Nederlandse huizen al minstens drie miljoen oude en ongebruikte mobiele telefoons rondslingeren. 'In mobiele telefoons zijn veel grondstoffen verwerkt uit mijnen waar de arbeidsomstandigheden slecht zijn', zegt Johnson. 'Mensen hebben dat vaak niet in de gaten als ze een nieuwe telefoon aanschaffen. Met onze actie willen we daar bewustwording voor vragen. Bovendien betekent hergebruik dat er minder nieuwe grondstoffen nodig zijn.' Per telefoon komt dat volgens onderzoek van de NOS neer op 160 gram aan grondstoffen, verdeeld over 30 verschillende soorten (voornamelijk) metalen. Daaronder zitten zeldzame metalen als boor, goud, koper en zilver. 'In 200 telefoons zit bijvoorbeeld genoeg goud voor een trouwring.'

MOBIELBAKKEN

Inzamelen van oude telefoons loont dus. Helemaal nieuw is dat op de campus niet, ontdekte Johnson. 'Op de derde verdieping van de Leeu-

'In 200 telefoons zit genoeg goud voor een trouwring'

wenborch bleek al een kartonnen inzamelbak te staan.' In overleg met de gebouwbeheerder is die bak naar de begane grond gehaald. Dankzij Johnson en haar groepje staat er nu ook zo'n inzamelbak op de begane grond in Forum. Een deel van de opbrengst van de ingeleverde mobieltjes gaat naar het KNGF, de organisatie die blindegeleidehonden opleidt. **RK**

ACTIE, ACTIE, ACTIE!!

Het nieuwe vak Resistance, Power and Movements is een reactie op de behoefte bij studenten om daadwerkelijk iets te doen aan de toestand in de wereld, zeggen docenten Michiel Köhne en Elisabet Rasch. Dat wil niet zeggen dat zij tot doel hebben activisten op te leiden. Köhne: 'De bedoeling van het vak is inzicht te geven in de werking van macht, sociale beweging en verzet. Dat doen wij samen met de trainers van Build Your Movement. Wij belichten de onderliggende theorieën, zij doen de praktische uitwerking.' Aan de eerste cursus deden 15 studenten mee. Zelf een actie op touw zetten is onderdeel van het vak.

CHEMIEPRIJS VOOR VANGEN NANOPLASTICS

Nanoplastics dreigen een steeds groter probleem te worden. Wageningse studenten bedachten een prijswinnend concept om de plasticdeeltjes uit drinkwater te halen.

Plasticdeeltjes van nano-afmetingen komen in grote hoeveelheden in het milieu terecht. Over hoe schadelijk dat is, zijn de meningen verdeeld. Veel is nog onbekend. Maar dat die door de mens gemaakte plasticdeeltjes niet in de omgeving thuishoren, is duidelijk. En dus was voor de bachelors Laura Akkerman, Dorien Westert en Ezra Bekkering de onderwerpkeuze voor deelname aan de Holland Chemistry Studententententatie niet zo moeilijk.

BRAAKLIGGEND

'De opdracht van die wedstrijd is een technische oplossing te bedenken voor een maatschappelijk probleem', zegt Akkerman. 'Naar microplastic wordt al veel onderzoek gedaan. Nanoplastic is een veel onbekender terrein.' 'Maar juist daarvoor is er nog veel braakliggend terrein', vult Bekkering aan. En dus ging het trio honours-studenten aan de slag om een filter te ontwikkelen dat nanoplastics detecteert en wegvangt.

De daarvoor gekozen methode is eenvoudig: adsorptie aan actieve koolstof. De werking van actieve koolstof (norit) is bekend. Het zuivert verontreinigingen door adsorptie. Maar zou je die binding niet sterk kunnen verbeteren door de koolstof te verrijken met een coating? De organisatie van de prijsvraag zag dit voorjaar wel been in de tot NanopLESStic gedoopte inzending. De drie studenten Molecular Life Sciences kregen 27.000 euro om het concept te testen.

EEUWIGE ROEM

Als coating gebruikten de studenten een laagje silaan met methyl- of fenylgroepen als vangarmen voor het plastic. Als testplastic werden nanodeeltjes polystyreen (piepschuim) gebruikt. En de truc blijkt te werken. Uit proeven blijkt vooral de fenylgroep effectief in het vangen van de nanodeeltjes. De coating haalt vier keer meer nanoplastic uit het water dan de koolstof zonder coating doet. Daarmee is het concept bewezen, denken de studenten. 'Met deze combinatie van coating en plastic werkt het', zegt Bekkering. 'Zelfs 100 procent zuivering is haalbaar. Voor andere nanoplastics zijn mogelijk andere coatings nodig. Maar je kunt met deze methode het oppervlak van



FOTO: MAARTEN SMULDERS

▲ De winnende WUR-studenten van de Holland Chemistry Studententententatie.

de koolstof makkelijk modificeren.' De studenten wonnen er in ieder geval de chemiecompetitie mee, goed voor eeuwige roem en prijzengeld van 1000 euro per persoon.

CHLOROFORM

Een prachtig resultaat, beaamt chemicus Louis de Smet, een van de begeleiders van het groepje. Of het idee ook buiten het lab levensvatbaar is, moet nog blijken. Hij ziet nog wel een paar te nemen hobbels. 'In het lab werkt dit. Maar in het echt heb je te maken met allerlei

andere stoffen in afvalwater die zich ook aan de koolstof hechten. *Fouling* noemt men dat, het afzetten van biomateriaal op het filter. Is deze specifieke adsorptie te voorkomen, oftewel: hoe selectief kun je zo'n filter maken? En kun je zo'n filter meerdere keren gebruiken? Nu halen de studenten de nanoplastics eraf met het bedwelmingmiddel chloroform. Dat kan in het lab, maar in de praktijk wil je dat natuurlijk niet.' De Smet gaat met collega's Maarten Smulders en Elinor Scott kijken of hij de methode verder kan ontwikkelen. **© RK**

NIEUW EXTRACURRICULAIR PROGRAMMA OVER KLIMAATONDERZOEK

Hoe hou je je als klimaatwetenschapper staande in tijden van alarmerende onderzoeksresultaten en klimaatsceptici? In januari start een programma rondom deze vraag, ontwikkeld door Studium Generale en de studenten van de master Climate Studies (MCL).

Onderwerpen die bij deze extracurriculaire activiteit aan bod komen, zijn onder meer de controverses rondom geo-engineering en omgaan met onderzoeksresultaten die niet bepaald positief stemmen en het debat met klimaatontkenners. 'Veel studenten beginnen vol passie aan de master Climate Studies, ze willen hun bijdrage leveren aan de maatschappij', vertelt studente Leonie Koenders, die betrokken is bij de ontwik-

keling van het programma. 'Maar gedurende hun master zien ze steeds weer dat het eigenlijk echt niet goed gaat met het klimaat. De kans bestaat dat je houding dan negatiever wordt. Hoe je daarmee omgaat, komt niet aan de orde in de normale vakken. Die zijn puur gericht op kennis.'

NIET VERDRINKEN IN DE FEITEN

In het programma is ook ruimte voor de olifant in de kamer van de klimaatstudies, de klimaatontkenner. 'We willen met workshops en rollenspellen mensen voorbereiden op discussies over je onderzoek. Iedereen kent wel iemand die twijfelt aan klimaatverandering', zegt Laurens Ganzeveld, die als voorzitter van de opleidingscom-

missie MCL meedenkt over het programma. 'Het is een enorm complex onderwerp en het risico bestaat dat je jouw discussiepartner verdrinkt in de feiten. Daarmee zet je de discussie op slot. Je kan beter vragen stellen aan de ander, op zoek gaan naar de *common ground*.'

WHAT'S IN A NAME

Het programma *Climate Change and I* duurt zeven avonden en is vooral bedoeld voor huidige studenten Climate Studies. Ganzeveld hoopt dat de lessen in de toekomst voor een breder publiek toegankelijk kunnen worden. 'Het is een thema dat actueel is, en blijft, voor veel Wageningse studenten.' **© CJ**



KAART VERBEELDT GROEN TOEKOMST-PERSPECTIEF

Het Nederland van de toekomst is een stuk groener dan nu. Dat is het eerste wat opvalt aan de door WUR gemaakte kaart van Nederland in 2120, die vorige week werd gepresenteerd.

Dat groene karakter van het Nederland van de toekomst is niet toevallig. Het project, uitgevoerd voor de rijksoverheid, heet 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120'. Die toekomst, waarin de natuur op één staat, werd uit-

'Dit toekomstige Nederland is zeker geen utopie'

gewerkt door een team van Wageningse ecologen en landschapsarchitecten. 'Zo'n uitwerking was hard nodig', zegt ecooloog Martin Baptist. 'We moeten toe naar een ander gebruik van onze natuurlijke hulpbronnen. Met deze kaart geven we daar richting aan.'

GROENE TOEKOMST

In het 'nieuwe verhaal' voor Nederland krijgt de natuur ruim baan. De hoeveelheid bos is verdubbeld, het totaal aan landbouwgrond gehalveerd en de productie van de veehouderij tot een derde geslonken. De (natuurinclusieve) landbouw vindt bovendien vooral nog plaats op geschikte gronden in Zeeland, Groningen en de Flevopolder. Een deel van de voedselproductie (zeedieren, wier) verkast naar drijvende eilanden op zee. Steden worden groener door de aanleg van stedelijk bos en voedselbossen. Nieuwe woningbouw vindt daarnaast vooral plaats in het oosten en zuiden van ons land. Baptist: 'We brengen niet alleen het groen naar de steden, maar ook de steden naar het groen. Dus op de hogere delen van Nederland, in Brabant en langs de randen van de Veluwe.' In 2120 leven ruim 20 miljoen mensen in ons land.

Rivieren kronkelen in het nieuwe Nederland als brede groene linten door het landschap. De IJssel wordt dubbel zo breed om het overtollige water van de Rijn af te voeren. Ook de duinen worden twee keer zo breed, om Nederland te beschermen tegen de stijging van de zeespiegel. De Noordzee wordt naast voedselproductie intensief gebruikt voor het opwekken van zonne- en windenergie.

WEGWIJZER

Hoe realistisch is dit toekomstige Nederland? Volgens Baptist is het zeker geen utopie. 'We hebben bewust gekozen er geen scenariostudie van te maken, met extremen waarbinnen van alles mogelijk is. We presenteren één beeld waar we naartoe moeten werken. Het beeld is op sommige punten zelfs behoorlijk behoudend. Dit geeft de richting weer waar het volgens ons naartoe moet.' **RK**

Meer over de kaart van Nederland in 2120 (en de leidende principes die eraan ten grondslag liggen) is te vinden in het rapport 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120', dat via de WUR-site te downloaden is.



▲ Nederland nu.

◀ Nederland in 2120.

VISIE

Nature-based klimaatoplossingen



De klimaatconferentie in Madrid leidde niet tot een akkoord. Wél ontstond er een coalitie van landen, ngo's en bedrijven die pleiten voor nature-based solutions ten behoeve van het klimaat, zegt GIS-hoogleraar Martin Herold, die de conferentie bijwoonde.

'Het grootste onderhandelingspunt in Madrid ging over CO₂-handel, ofwel het creëren van marktcondities om de mondiale CO₂-emissies te verlagen. Daar werd men het niet over eens. Maar naast het hoofddoel om het verbruik van fossiele brandstoffen in de wereld te verlagen, groeide het inzicht dat we 'negatieve emissies' nodig hebben. Vooral nog komt de enige bewezen aanpak om op grote schaal CO₂ vast te leggen, uit de natuur. De natuur biedt ons al ecosysteemdiensten, door de groei van broeikasgassen te compenseren en sterke klimaatschommelingen te dimmen.'

'De enige bewezen aanpak om op grote schaal CO₂ vast te leggen, komt voornamelijk uit de natuur'

Wat zijn nature-based solutions?

'Het gaat om een breed palet van maatregelen om onze ecosystemen te beschermen en te versterken; om CO₂ vast te leggen, biodiversiteit te behouden en klimaatverandering te verzachten. Veel landen hebben plannen gemaakt voor herbebossing, landschapsrestauratie en het voorkomen van ontbossing. De Nederlandse regering wil ook meer CO₂ vastleggen in landbouwbodems als onderdeel van de kringloplandbouw. En het waterpeil verhogen in veenweidegebied om de CO₂-emissies uit de bodem te verlagen, is ook een interessante maatregel. Het zijn niet per se nieuwe maatregelen, maar ze benutten natuurlijke processen om de klimaatverandering te beperken.'

Bedrijven willen er ook in investeren?

'Bij bedrijven op de klimaatconferentie merkte ik een toenemende interesse in deze maatregelen. Houtbedrijven leggen grootschalige bossen aan en oliemaatschappijen willen ook investeren in deze richting. Dit onderstreept dat er veel partijen bezig zijn met nature-based solutions, maar dat roept ook vragen en kritiek op. Sommige milieuoorganisaties wijzen erop dat de nieuwe bossen monoculturen zijn met weinig biodiversiteit en veerkracht. Ze zijn ook bang dat de oliebedrijven hiermee de aandacht afleiden van de belangrijkste klimaatoplossing: een snelle verlagings van de emissies van fossiele energiebronnen.' **AS**

‘Zonder kunstmest blijft het behoud van ellende’

LANDBOUWONTWIKKELING IN AFRIKA: WELKE FACTOREN TELLEN?

Wagenings alumnus Henk Breman en WUR-onderzoeker Tom Schut gingen na welke Afrikaanse landen de afgelopen vijftig jaar de landbouwproductie wisten te verhogen en welke factoren daaraan ten grondslag liggen.

In veel Afrikaanse landen neemt de bevolking snel toe, maar stagneert de voedselproductie om die monden te voeden. Toch zijn er uitzonderingen. ‘Kijk naar Ethiopië en Rwanda, daar neemt de voedselproductie per hectare snel toe. Beide landen hebben goed georganiseerde overheden met een langetermijnstrategie. Daar lonen de investeringen in landbouw’, zegt Tom Schut, onderzoeker bij de leerstoelgroep Plantaardige Productiesystemen. Samen met Henk Breman, de Wageningse alumnus die jarenlang ontwikkelingsprojecten in Afrika uitvoerde, en de Israëlische onderzoeker No’am Seligman onderzocht Schut in 54 Afrikaanse landen de landbouwontwikkeling sinds 1960.

Schut concludeert dat steeds een combinatie van factoren bepalend is voor een goede voedselproductie. Een goede infrastructuur, wegen en spoorwegen om grondstoffen en landbouwproducten naar de markten te vervoeren, blijkt een van de belangrijkste factoren. ‘Door wegen aan te leggen, dalen de kosten van voedsel. En dat is hard nodig, want voedsel in Afrika is relatief duur, tot wel 40 procent duurder dan in de rest van de wereld bij vergelijkbare inkomens.’

Waarom is voedsel zo duur in Afrika?

‘Zowel de grond- als de arbeidsproductiviteit is laag: op het land zijn veel handen nodig voor een kleine opbrengst en er moeten veel monden gevoed worden om een vracht-



▲ Door wegen aan te leggen, dalen de kosten van voedsel.

wagen met graan in de stad te krijgen. Veel Afrikaanse landen kennen hoofdzakelijk kleine boeren die minder dan een hectare grond hebben. Maar met alleen kleine boeren kun je de bevolking in de stad niet voeden. Studies geven

‘Een goede agronomie is wel randvoorwaarde’

aan dat een klein deel - zo’n 20 procent - van de boeren 80 procent van het voedsel produceert en dus moet intensiveren. Dat betekent dat de benodigde productiestijging van een klein deel van het areaal moet komen. Zo niet, dan blijven de Afrikaanse landen voedsel importeren.’

Afrika kampt met lage opbrengsten door de slechte bodem, stellen jullie.

‘Veel bodems in Afrika zijn van nature arm. Als die bodems in productie worden genomen, leveren ze na een aantal jaren een nog lagere voedselproductie. Om toch de bevolking te voeden, gaan de politici voor de import van voedsel, waardoor er geen landbouwontwikkeling op lange termijn is. Dat is ongeveer het proces dat veel Afrikaanse landen sinds 1960 hebben meegemaakt. En dat probleem is niet gemakkelijk op te lossen.’

Jullie voorstel is: zorg voor kunstmest.

‘Je kunt niet zonder kunstmest als je de productiviteit van de Afrikaanse landbouw wilt verhogen. Er is namelijk geen alternatief voor fosfaat en kalium. In Afrika zijn veel projecten geweest met *Conservation Agriculture*, waarbij de bodems worden bemest met

gewasresten en dierlijke mest, maar dat is behoud van ellende. Externe voedingsstoffen zijn onmisbaar om de voedselgroei en de biomassa te verhogen, zodat de bodem verbetert. Organische mest en gewasresten zijn óók nodig, net als goede zaden en controle van ziekten en plagen, maar de kickstart van deze ontwikkeling moet komen van kunstmest.’

Hoe snel levert dat ontwikkeling op?

‘We hebben net een PhD-onderzoek gehad over de graanproductie in West-Kenia, waar de boeren een productie halen van anderhalf a twee ton per hectare. Met een combinatie van stikstof, kalium en fosfaat, stijgt de productie naar vijf ton per hectare. Met gebruik van twee van deze drie meststoffen, zakt de productie na enkele jaren weer – dan ontstaat er een gebrek. Een goede agronomie is wel een randvoorwaarde bij deze bemesting, dus ook goede zaden, ziektebestrijding en onkruid wieden. We hebben dit op 23 plots bij boeren getest en het werkte overal.’ **AS**

OOK INTERESSANT: ROL TECHNOLOGIE

Promovendus Diana Kos concludeerde onlangs dat kleine, Afrikaanse boeren – onder bepaalde voorwaarden – dankzij nieuwe technologie zoals drones, sensoren en mobiele telefonie meer mogelijkheden hebben om toegang te krijgen tot nieuwe markten en hun inkomen te vergroten. Een interview met Kos over de rol van technologie in voedselketens is te vinden op resource-online.nl.

DE STELLING

‘Samen zingend stress te lijf’

Deadlines, experimenten die je secuur moet uitvoeren, proeven die mislukken. Promoveren kent zijn stressmomenten. Zingen helpt, merkte promovendus Jeske Hageman. Daarom stelt ze: *PhD-students should sing together, both in and outside the lab, to reduce stress. ‘Mijn favoriete lab-muziek is het foute uur van Q-music.’*

‘Ik hou heel erg van zingen. Bij ons op het lab staat de radio eigenlijk continu aan en de meeste mensen, inclusief ikzelf, zingen enthousiast mee. Vorig jaar las ik een publicatie waaruit bleek dat mensen die samen met collega’s in een koor zongen minder werkgerelateerde stress ervaarden en

zich minder geïsoleerd voelden. Zingen zou ook de gezondheid van hart en longen verbeteren.

‘Misschien is het wel een idee om een koor voor promovendi op te richten’

Zelf merk ik dat ik zingen in het lab erg ontspannend vind. Ik was bezig met experimenten die vrij stressvol kunnen zijn. Je moet veel verschillende handelingen uitvoeren en er zit vaak tijdsdruk achter. Door

te zingen merk ik ook dat je je meer verbonden voelt met de anderen in het lab. Het is bijna een soort gedeelde smart. In het lab wordt denk ik wel veel gezongen, maar daarbuiten nog niet zo. We weten dat promovendi veel stress ervaren. Misschien is het wel een idee om een koor voor promovendi op te richten. Bij FrieslandCampina, waar ik werk, hebben ze al een koor. Ik ben zelf geen lid, want ik vrees dat mijn zangkwaliteiten daar niet goed genoeg voor zijn. Ik zing liever op plekken waar niet zoveel mensen het kunnen horen, zoals in de auto. Na een lange werkdag vind ik het heerlijk om op de terugweg met John Newman mee te zingen en mijn hoofd leeg te maken.’ **TL**



Promovendi moeten bij hun proefschrift een handjevol stellingen inleveren. In deze rubriek geven ze toelichting bij hun prikkelendste stelling. Deze keer Jeske Hageman, die promoveerde bij Fysiologie van Mens en Dier op haar onderzoek naar verschillende vetbronnen in flesvoeding voor baby's.

COVERPRIJS 2019: WIE MAAKTE DE MOOISTE?

Bij proefschriften draait het om de inhoud. Maar het oog wil ook wat. De Coverprijs zet de mooiste cover van 2019 in het zonnetje. Sinds deze week is de online stembus geopend.

De meeste promovendi zijn tegen het einde blij dat het erop zit. Vooral het schrijven van het proefschrift kost veel kruim. En dan moet er ook nog een kaft om het boekje. Dat is soms te zien. Lang niet alle omslagen zijn goed doordacht, laat staan fraai. Maar de omslag is wel beeldbepalend. Om promovendi aan te moedigen er iets moois van te maken, stelde Resource elf jaar geleden de Coverprijs in. Al sinds een paar jaar bepalen de bezoekers van Resource-online wie dit jaar de fraaiste omslag om zijn/haar thesis drapeerde. Om de keuze behapbaar te maken, stelde de wetenschapsredactie van Resource een per definitie subjectieve selectie samen van tien proefschriften. Daarbij is gelet op de verbeelding van de inhoud, originaliteit, kleurgebruik en belettering.

DE OOGST VAN 2019

Dit jaar verschenen 293 proefschriften. Iets minder dan de helft (138) van de promovendi was vrouw. Veruit de meeste promovendi (70 procent) zijn internationaal. Ook dit jaar werd de redactie verrast door een of twee proefschriften die er uitspringen door creativiteit, maar die om praktische redenen onbruikbaar zijn voor de online verkiezing van de Coverprijs. Zo passeerden enkele 3D-covers de revue, inclusief bijbehorend brilletje. Grappig, maar het effect verdwijnt online. Een speciale vermelding is gepast voor Marco Santagiuliana die een cover afleverde die reageert op lichaamswarmte door van kleur te ver-

schieten. Inventief, maar helaas laat het effect zich niet vangen in een online verkiezing.

STEMMEN MAAR!

De keuze is nu aan jou. Stemmen kan tot en met de eerste zondag in het nieuwe jaar, via Resource-online.nl. De uitslag wordt online en in het magazine bekendgemaakt. **RK**



Een tour door logoland

Het geheim van een goed voedselkeuzelogo



De kogel is door de kerk: over ruim een jaar staat de Nutri-Score op de verpakkingen van levensmiddelen. Waar het 'vinkje' flopte, moet dit logo de consument wél helpen gezondere voedselkeuzes te maken. Gaat dit 'm echt worden?

tekst en foto Tessa Louwerens



HET VINKJESFIASCO

Nutri-Score is niet het eerste voedselkeuzelogo dat gelanceerd wordt. Eerder hadden we het 'Ik kies bewust'-vinkje. Maar dat werd in 2016 afgeschaft want mensen snaptten er niks van. 'Een probleem met het vinkje was dat het producten per categorie beoordeelde', zegt Hans van Trijp, hoogleraar Marketing en Consumentgedrag. 'Dan kun je wel de gezondste mayonaise kopen, maar het blijft een ongezond product. Dat is moeilijk niet te leggen. Bovendien was het vinkje niet verplicht. Daardoor konden consumenten amper beoordelen of een product zonder logo ongezond was of dat de producent gewoon niet aan het vinkje meedeed. Daarnaast waren mensen achterdochtig omdat de voedingsindustrie het vinkje introduceerde en financierde.'

Het vinkje flopte dus, en ook talloze andere voedselkeuzelogo's komen en gaan zonder

'We moeten het effect van logo's niet overschatten'

succes. Werken die logo's überhaupt wel? 'We moeten het effect van logo's niet overschatten', zegt Van Trijp. 'Er is geen overtuigend bewijs dat consumenten dankzij voedselkeuzelogo's daadwerkelijk gezondere producten gaan kopen en eten. Uit onze studies blijkt dat de meeste consumenten in de supermarkt voor van alles en nog wat aandacht hebben, maar nauwelijks voor logo's en keurmerken. Pas als je ze de opdracht geeft om een gezond product te kiezen, gaan ze erop letten. Over het algemeen laten ze zich leiden door andere zaken zoals prijs, smaak en gemak. De groep mensen die wel aandacht heeft voor logo's, bestaat over het algemeen niet uit de mensen die zwaar overgewicht hebben. Dus voor die groep is het geen oplossing. Een voedselkeuzelogo helpt vooral de mensen die al gemotiveerd zijn om een gezonde keuze te maken.'

A VOOR APPELMOES

Er zijn verschillende manieren waarop logo's consumenten kunnen helpen een keuze te

Half Nederland is te zwaar. Daarom is in het Nationaal Preventieakkoord afgesproken dat de Nederlandse overheid voor 2020 een voedselkeuzelogo invoert om mensen te helpen gezonder te eten. Eind november hakte staatssecretaris Blokhuis (VWS) de knoop door. Het wordt de Nutri-Score, een soort energielabel voor voeding dat in Frankrijk is ontwikkeld en ook wordt gebruikt in België, Duitsland en Spanje.

Dit besluit ging niet zonder slag of stoot. Voedingsdeskundigen zijn kritisch over de Nutri-Score, omdat het op sommige punten afwijkt van de Nederlandse richtlijnen voor gezonde voeding waarop de Schijf van Vijf is gebaseerd. Daarom schreven 160 wetenschappers een brandbrief, waarna de overheid besloot om eerst te onderzoeken hoe het logo beter kan aansluiten bij Nederlandse voedingsrichtlijnen voordat het wordt ingevoerd.



▲ Bij de Franse Nutri-score krijgt appelmoes, vol suiker, dezelfde A-score als een appel.

OVER NUTRI-SCORE

De Nutri-score beoordeelt producten op basis van de hoeveelheid calorieën, suikers, verzadigd vet, zout, eiwit, vezels, fruit, groente en noten. De eindscore bestaat uit letters en kleuren, van A (groen) tot met E (rood). Het streven is dat het logo vanaf medio 2021 op de verpakkingen staat.



maken. Gezondheidslogo's zoals Keyhole, dat onder andere in Noorwegen en Zweden wordt gebruikt, of Healthy Choice, vergelijkbaar met het voormalige Nederlandse vinkje, laten zien welke producten binnen een bepaalde categorie de gezondere keuze zijn. Van Trijp: 'Je kunt producten uit verschillende categorieën niet onderling vergelijken, maar ze helpen wel per categorie de gezondere keus te vergemakkelijken.' Dat is vooral handig voor consumenten die een vluchtige blik werpen op het schap om een keuze te maken. Het risico is wel dat er een zogenaamd *halo-effect* ontstaat: door het logo lijkt het product gezonder dan het eigenlijk is en daardoor eten consumenten er meer van dan wanneer er geen logo op zou staan. Naast gezondheidslogo's zijn er beoordelingslogo's, zoals de nieuwe Nutri-Score of het Traffic Light systeem uit het Verenigd Koninkrijk, die een waardeoordeel per product geven. Het voordeel is dat de consument daarmee meer aanknopingspunten heeft om uiteenlopende producten onderling te vergelijken. 'Maar het kan het ook verwarring zaaien,' zegt Van Trijp, 'vooral als een product gezonder uitvalt dan verwacht, zoals nu bij Nutri-Score soms het geval is. Een pizza kan bijvoorbeeld een betere score krijgen dan thee. En bij de Franse Nutri-Score krijgt appelmoes, vol suiker, net als appels een A-score. Het is belang-

rijk dat dit eerst wordt rechtgetrokken voordat de Nutri-Score in Nederland wordt geïntroduceerd, anders heeft de consument er geen vertrouwen in.'

WAARSCHUWINGSLOGO'S

Er bestaan ook voedselkeuzelogo's die zich juist richten op de negatieve gezondheidseffecten van een product. Die worden bijvoorbeeld gebruikt in Israël en Chili, waar respectievelijk rode en zwarte logo's aangeven dat een product ongezond is. Erica van Herpen, universitair hoofddocent Marketing en consumentgedrag,

'Door het logo kan het product gezonder lijken dan het eigenlijk is'

onderzocht samen met Arjen van Lin van Tilburg University het effect van deze waarschuwingslogo's in Chili, waar ze nu zo'n anderhalf jaar in gebruik zijn. 'We vergeleken het aankoopgedrag van Chileense consumenten drie jaar voor tot anderhalf jaar na invoering van het logo. Het logo lijkt effectief omdat mensen ook daadwerkelijk meer gezonde aankopen

deden, ook op langere termijn. Dat gold voornamelijk voor de middenklasse en huishoudens met kinderen, en minder voor mensen met een laag inkomen. Zij kunnen het zich waarschijnlijk niet veroorloven om gezondere producten te kopen.' Van Herpen houdt wel een slag om de arm omdat er relatief weinig studies naar zijn gedaan.

In Nederland komen er waarschijnlijk nooit van die zwarte stickertje op de mayo. Volgens de Europese regelgeving mogen nationale overheden de voedselkeuzelogo's wel introduceren, maar de toepassing daarvan niet verplichten.

VERTROUWEN

Er is dus geen *one-size-fits-all*-logo, maar er zijn wel een paar criteria waaraan een goed voedselkeuzelogo in ieder geval moet voldoen. 'Zo moet het in één oogopslag begrijpelijk zijn', zegt Van Herpen. 'Als mensen te veel informatie krijgen dan werkt het niet.' De Nutri-Score is een overall beoordeling, dus je ziet gelijk wat gezond en ongezond is. Van Herpen: 'De keerzijde is dat de informatie minder gedetailleerd is. Dus mensen die specifiek op zoek zijn naar bepaalde informatie, bijvoorbeeld een laag zoutgehalte, moeten toch de achterkant lezen. Terwijl bij waarschuwingslogo's bijvoorbeeld wel direct zichtbaar of een product te veel zout, vet of suiker bevat.' Daarnaast moet een goed voedselkeuzelogo herkenbaar zijn. Nutri-Score doet dat goed, volgens Van Trijp, omdat het lijkt op een energielabel. Maar de belangrijkste succesfactor is of consumenten vertrouwen hebben in het voedselkeuzelogo. Van Trijp: 'Uit studies blijkt dat consumenten het advies op zo'n logo vooral vertrouwen als het overeenkomt het beeld dat ze al hebben over wat gezond is. Bij discrepanties vertrouwen ze liever op hun eigen oordeel.' Goede communicatie is daarom volgens hem cruciaal, zeker omdat het vertrouwen van de consument op dit moment niet bijster hoog is. 'Ik denk dat je dit vertrouwen opbouwt door minder hijgerig en zwart-wit te communiceren over voeding. Het belangrijkste is dat je over het geheel genomen gezond eet, dan kun je best af en toe "zondigen" en een product met een rode score in je mandje leggen.'

(N)IETS TE VERBERGEN

Wordt de Nutri-Score een succes? 'Dan moet het wel op alle producten staan', zegt Van Trijp. 'Vooralsnog ziet het er naar uit dat bedrijven zelf mogen beslissen of ze het logo voeren. Het is dus afwachten wie hierin het voortouw zal nemen. Ik denk wel dat het voor fabrikanten op termijn heel lastig wordt om niet mee te doen, want dan lijkt het alsof ze iets te verbergen hebben. Op deze manier vormt de Nutri-Score een stimulans voor fabrikanten om producten

'Mensen willen wel een gezond product, maar alleen als het lekker is'

gezonder en duurzamer te maken, net zoals dankzij bijvoorbeeld het Fairtrade- of Beter Leven keurmerk al veel is verbeterd.'

Dan blijft er nog het potentiële struikelpunt dat de Nutri-Score focust op ingrediënten en voedingsstoffen, terwijl de Schijf van Vijf kijkt naar producten die passen bij een voedingspatroon. Van Trijp: 'Als we de Nutri-Score aanpassen aan de Nederlandse voedingsrichtlijnen, dan krijg je waarschijnlijk de situatie dat in Baarle-Nassau precies hetzelfde product ligt als in Baarle-Hertog, een paar honderd meter verderop, maar met een andere Nutri-Score omdat de Belgen een ander voedingspatroon hebben. Dat is verwarrend, dus ik denk dat het goed is om op internationaal niveau één lijn te voeren. Anders moet de overheid dat heel goed uitleggen.'

LEKKER VERSUS GEZOND

Of we echt gezonder gaan eten door zo'n voedselkeuzelogo is nog een tweede. 'Logo's alleen zijn niet voldoende om gedragsverandering te bewerkstelligen', vertelt Van Herpen. Logisch, want zo'n logo is een postzegel in een enorme informatie jungle waar veel factoren een rol spelen. Van Trijp: 'Mensen willen wel een gezond product, maar alleen als het lekker is. Het lastige is dat de Nutri-Score is gebaseerd op vet, suiker en zout - precies de dingen die we lekker vinden. En de mens is van nature geneigd om voor de kortetermijnbeloning te gaan, namelijk lekker eten, in plaats van te kiezen voor langetermijnbelangen zoals gezondheid. Het volstaat niet om te zeggen: "Dit is

ongezond, zoek het maar uit." De consument moet ook handelingsperspectief krijgen. Er is vooral behoefte aan gezonde producten die betaalbaar én lekker zijn.'

NIEUWE NORM

En er is nog meer voor nodig om consumenten daadwerkelijk te verleiden gezonde keuzes te maken. 'Het liefst wil je dat gezonde producten zichtbaar zijn en dat ongezonde producten in een achterafhoekje staan', zegt van Herpen. Het omgekeerde is echter het geval. 'Er zijn hele gangpaden gevuld met chips en chocola, terwijl we weten dat producten die meer schapruimte krijgen ook meer verkocht worden.' Ongezonde producten verbieden heeft volgens Van Trijp niet veel zin. 'Dat zie je nu met de verlaging van de maximumsnelheid: je pakt mensen iets af en dan gaan ze in de ankers. We kunnen beter kijken hoe je mensen motiveert gezonder kiezen. Tot nu toe verloopt dat vooral via voorlichting en educatie, maar het effect daarvan is vrij beperkt.'

Gezond moet volgens Van Trijp de nieuwe norm worden. Hij heeft al een idee om dat proces te versnellen. 'Het wordt makkelijker om gezonder te eten als er minder ongezonde producten in het schap liggen. Dus ik stel voor dat supermarkten ieder jaar kijken naar de Nutri-Score van producten en de fabrikanten van de laagst scorende tien procent producten een jaar de tijd geven om het te verbeteren, anders gaat het uit de schappen.' 



Each serving (150g) contains				
Energy (kcal)	Fat	Sugar	Sodium	Salt
200kcal	3.0g	1.3g	34g	0.9g
	LOW	LOW	HIGH	LOW
13%	1%	1%	20%	11%

of an adult's reference intake
Typical values (as sold) per 100g 667kJ/ 161kcal

Ieder land heeft weer zijn eigen voedselkeuzelogo's. Zweden gebruikt het Keyhole logo, het Verenigd Koninkrijk werkt met Traffic Light en in Chili staan zwarte waarschuwingslogos verplicht op verpakkingen als het product bijvoorbeeld te veel zout of suiker bevat.

Nieuwsquiz

2019

START

Het jaar zit er weer (bijna) op. En dus is het tijd om even terug te kijken op wat er allemaal gebeurde bij WUR. Met een knipoog, zoals gebruikelijk, naar de pot van Pleun, het probleem van Pieter, de bike van Bas en nog veel meer. De oplossingen staan op pagina 31. Maar wel eerst zelf proberen!

tekst Roelof Kleis

1. BIOLOGIESTUDENT BAS NOOREN BAART VEEL OPZIEN MET DE EERSTE VERTICALE TANDEM TER WERELD. HOEVEEL FIETSEN ZIJN IN DEZE DUBBELDEKKER VERWERKT?

- a. eentje b. twee c. drie d. vier

2. DE ACTIEGROEP EXTINCTION REBELLION TIMMERT FLINK AAN DE WEG. EEN HONGERSTAKING WORDT NA EEN WEEK BEËINDIGD. WAAROM?

- a. de studenten krijgen trek
b. het doel (aandacht) is bereikt
c. de begeleidende arts grijpt in
d. de studenten krijgen door wat extinctie betekent

5. 'IK DOE DIT VEEL LIEVER DAN OP HET STRAND LIGGEN.' WIE EN WAT?

- a. bioloog Arnold van Vliet legt hartje zomer voor de honderdste keer uit wat een eikenprocessierups is
b. student Gezondheid en Maatschappij Hilde Jager gaat in juli judoën op de Universiade in Napels
c. roostermaker Fred Jonker legt uit dat zijn baan helemaal niet saai is
d. student Bedrijfs- en Consumentenwetenschappen Marianne van de Wouw gaat in juli naar het WK Powerliften

4. KLIMAATACTIVISTEN ZEILEN ONDER HET MOTTO SAIL TO THE COP NAAR DE KLIMAATTOP IN CHILI. DOOR ONLUSTEN WORDT DE TOP VERPLAATST NAAR MADRID. GEEN MAN OVERBOORD; HET NIEUWE MOTTO LUIDT:

- a. fail to the COP c. rail to the COP
b. train to Spain d. plane to Spain

3. HOGLERAAR ESTHER TURNHOUT DOET STOF OPWAAIEN MET HAAR 'SORRY'-UITSPRAAK. VOLGENS HAAR ZIJN WUR-EXCUSES OP ZIJN PLAATS VOOR:

- a. het meehelpen vernielen van de biodiversiteit in Nederland
b. het commissariaat van Louise Fresco bij Syngenta
c. de ontwikkeling van zonneparken in het Binnenveld
d. het willen volbouwen van de Born-Oost met bedrijven

6. BOERENZOON PIETER ROOIJAKKERS, MASTER AGROTECHNOLOGIE, HEEFT OP 1 OKTOBER IN DEN HAAG MOEITE OM ZIJN VERVOERMIDDEL TE PARKEREN. WAAR LUKTE HET UITEINDELIJK ZONDER EEN BON?

- a. op het Binnenhof c. bij het Ministerie van LNV
b. bij het Centraal Station d. op het Malieveld

7. DE RAAD VAN BESTUUR WIL HOGLERAREN VAN ANDERE UNIVERSITEITEN VOOR EEN DAG IN DE WEEK NAAR WUR HALEN. HOE HEET DIT NIEUWE TYPE HOGLERAAR?

- a. dwaalgast
b. buitengemeen hoogleraar
c. leenhoogleraar
d. er is nog geen passende titel bedacht

8. BIOCHEMICUS DOLF WEIJERS ONTDEKT EIWITTEN DIE ALS INTERN KOMPAS FUNGEREN IN PLANTEN. DE STOFFEN KRIJGEN EEN JAPANESE NAAM. WELKE?

- a. sudoku, wat richting betekent
b. tatami, wat kompas betekent
c. soseki, wat hoeksteen betekent
d. murakami, wat fundament betekent

12. PLEUN VAN IERSEL, STUDENT VOEDING & GEZONDHEID, WINT DE EERSTE WUR-VEGAKOOKWEDSTRIJD MET HAAR

- a. oesterzwamshoarma
- b. eikeltjescake
- c. taiwanese rijstdumplings
- d. brownies van krekelmeel

11. WAGENINGSE ROBOTICA-EXPERTS ONTWIKKELDEN DE TRIMBOT. WAT KAN DEZE MACHINE?

- a. honden trimmen
- b. gazons trimmen
- c. rozen knippen
- d. fitnessprogramma's ontwerpen

10. LEG HET JUISTE VERBAND: 1 STUDENT BIOSYSTEMS ENGINEERING JELLE JOLINK, 2 HOOGLERAAR BODEMBOLOGIE GERLINDE DE DEYN, 3 TEACHER OF THE YEAR FRED DE BOER, 4 BESTUURSKUNDIGE JEROEN CANDEL.

- a. 'hou op met pleisters plakken'
- b. 'dat is een fantastisch geluk dat ik heb, die aangeboren nieuwsgierigheid en hang naar verwondering'
- c. 'ik doe m'n best bij alles wat ik doe. Ook als het even slecht gaat. Meer kan je niet doen'
- d. 'de bodemgezondheid gaat achteruit. Iedereen maakt zich zorgen, maar er wordt te weinig gedaan'

9. PROMOVEDA MIRJA MICHALSHECK BREEKT EEN LANS VOOR INTROVERTE MENSEN. ZIJ STELT VOOR OM:

- a. het gras bij Forum niet te maaien, zodat je je daarin kunt verstoppen
- b. aparte rijen in de kantines te maken voor introverte mensen
- c. stiltegebieden in te richten op de campus
- d. onderwijsvormen in te voeren die ook geschikt zijn voor introverte mensen

13. DE MEEST OMSTREDEN QUOTE VAN 2019:

- a. 'cut the crap. Je leeft maar één keer'
- b. 'als commissaris krijg ik de kans om te werken aan het verduurzamen van de voedselproductie en het verminderen van de impact op het milieu op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten'
- c. 'als bestuurder van een universiteit kun je geen nevenfuncties hebben bij organisaties met een privaat belang, welke dan ook'
- d. '28 dames om je heen die niks terugzeggen, dat is soms ook wel even lekker'

16. BIOLOGIESTUDENT EVA DRUKKER ONTDEKT OP HET DAK VAN HET ERASMUS MC IN ROTTERDAM EEN VOOR NEDERLAND NIEUW INSECT. HOE HEET DIT BEESTJE?

- a. schildwesp
- b. zottekapje
- c. bloedluis
- d. brugvlieg

17. BOSECOLOOG UTE SASS-KLAASSEN WERKT SAMEN MET GOOGLE AAN EEN NIEUWE APP. WAT KAN DEZE APP?

- a. twitteren met tulpen
- b. praten met planten
- c. facetimen met fuchsia's
- d. snapchatten met sparren

20. HET DERDE ONDERWIJS-GEBOUW NAAST HET DASSENBOS MOET EEN PASSENDE NAAM KRIJGEN. WELKE?

- a. Triton (potjeslatijn verwijzend naar drie)
- b. Sudorix (naar het Latijnse sudora: zweet)
- c. Fresca (naar Louise Fresco)
- d. Meles (naar Meles meles, de das)

14. BEWONERS VAN STUDENTEN-COMPLEX DUIVENDAAL BESLECHTEN EEN LANGLOPEND GESCHIL MET HUISBAAS XIOR STUDENT HOUSING. ZE MOGEN VOORTAAN WEER:

- a. gemengd douchen
- b. hun eigen wasmachine gebruiken
- c. hospiteren
- d. hennep kweken

15. 'ACADEMICI WETEN ZICH GEEN RAAD MET BOSGEESTEN.' WIE?

- a. hoogleraar Bosecologie en Bosbeheer Frans Bongers treurt over de teloorgang van de wierookboom
- b. filosoof David Ludwig bestudeert denkwereld van wetenschappers en inheemse culturen
- c. (emeritus) hoogleraar Resource Ecology Herbert Prins blikt in zijn afscheidsrede terug op zijn onderzoek in Afrika
- d. bioloog Patrick Jansen waarschuwt nog één keer voor een rondweg die het Dassenbos aantast

18. HET AANTAL BACHELORS NEEMT VOOR HET EERST IN JAREN AF. WAT IS DE VERMOEDELIJKE OORZAAK?

- a. de kamernood in Wageningen
- b. de invoering van Engels als voertaal
- c. de demografische ontwikkeling in Nederland
- d. de tanende wervingskracht van WUR

19. WUR-ONDERZOEKERS BEDENKEN VAN ALLES OM HET DIEREN NAAR DE ZIN TE MAKEN. WAT KWAM DIT JAAR (NOG?) NIET TOT STAND?

- a. een virtual reality-bril voor koeien
- b. een boomgaard voor biokippen in De Vallei
- c. een hotel voor vissen in de Noordzee
- d. een kraamkamer voor Caribische zee-egels

FINISH

Zie pag 31 voor de oplossing

Het roer om

Cees Meeldijk verruilde de kreeftenkotter voor een kadekantoor in IJmuiden; zijn oliepak voor een windjack van Wageningen Marine Research. Van visser werd hij visserijonderzoeker. 'Ik blijf in dezelfde wereld, maar in een nieuwe functie die beter bij mij past.'

tekst en foto Tessa Louwerens

‘Sorry voor de geur’, zegt Meeldijk, visserijonderzoeker bij Wageningen Marine Research (WMR). ‘Ik ben vrijdag teruggekomen van een week op zee en heb mijn oliepak zo in de kast gelegd, met het idee dat na het weekend even schoon te spoelen.’ Voorheen droeg Meeldijk vrijwel dagelijks zo’n oliepak, toen hij nog als visserman op een kreeftenkotter werkte. Inmiddels is dat pak vervangen door het blauwzwarte windjack van WMR, waar hij sinds september werkt.

KLAAR MET BINNEN ZITTEN

Het vissersleven werd Meeldijk met de paplepel ingegoten. ‘Vanaf m’n zevende ging ik iedere vakantie met mijn vader mee op de kotter om op garnalen en kreeft te vissen. Dat vond ik geweldig, al was ik me er wel altijd van bewust dat ik ook iets anders kon doen met m’n leven dan alleen vissen.’ Op de middelbare school ontwikkelde Meeldijk een voorliefde voor geschiedenis, wat hij daarna ook ging studeren. ‘Met de visserij ben ik opgegroeid, maar geschiedenis is echt mijn eigen passie.’ Die liefde is ook terug te zien in zijn kantoor, waar historische zeekaarten aan de muur prijken. En op zijn bureau ligt een fossiel. ‘Een mammoettand die ik ooit opgevist heb op de bruine banken tussen Engeland en Nederland.’ Na zijn afstuderen trok Meeldijk toch naar zee. ‘Ik was op dat moment wel even klaar met binnen zitten, al had ik niet gedacht dat ik vier jaar lang zou blijven vissen.’ Tijdens een vaart kwam hij in contact met WMR-onderzoeker Michiel Dammers. ‘We raakten aan de praat en ik vond het erg interessant.’ Het zaadje was geplant, maar Meeldijk was op dat moment nog niet uitgevist. Toen hij dit jaar de kans kreeg om als onderzoeker aan de slag te gaan, ging hij wel overstap.

UITGEBREID NETWERK

Inmiddels werkt Meeldijk bij WMR aan innovatie van nieuwe visnetten. ‘Begin 2019 zijn de Haringvlietsluizen op een kiertje gezet om trekvis door te laten, zoals zalm en zeeforel. Garnalenvissers krijgen die trekvis soms als ongewenste bijvangst in hun net. Wij kijken of dat met een ander ontwerp van de netten is te voorkomen. Dat is beter voor trekvis en voor de vissers.’

Zijn vissersachtergrond is volgens Meeldijk zeker een voordeel in zijn huidige werk, vooral dankzij zijn uitgebreide netwerk. ‘Ik kan altijd

even een belletje plegen als we bijvoorbeeld nog vissers in Zoutkamp nodig hebben, of boten zoeken die met een bepaalde techniek vissen. Omdat het vertrouwen er is en ik makkelijk kan meepraten over allerlei vormen van visserij, is het erg makkelijk contact leggen.’

ANDERE ROL

Zijn oud-collega’s reageren positief op de overstap. ‘Ze vinden het fijn dat iemand met praktijkervaring nu in het onderzoek zit. Omdat ik beide werelden ken, kan ik bijvoorbeeld helpen de communicatie verder te verbeteren. Het is belangrijk hoe dingen worden verwoord, om misinterpretaties en daarmee onrust onder de vissers te voorkomen. Uiteraard heb ik nu wel een andere rol: ik denk als wetenschapper en niet als visser. Als vissers bijvoorbeeld onder het motto ‘wij moeten geld verdienen’ zich niet aan de regels zouden houden en daarmee ons onderzoek waardeloos maken, laat ik wel van me horen. Gelukkig heb ik dat nog niet meegemaakt, maar wat dat betreft ben ik niet op mijn mondje gevallen.’

VREEMDE EEND

Meeldijk realiseert zich dat hij nog veel te leren heeft als onderzoeker. ‘De meesten hier zijn bioloog. Als praktijkmens en alfawetenschapper ben ik een vreemde eend in de bijt. We leren elkaar wel anders denken. Biologen weten alles over verschillende vissoorten, terwijl ik als visser vooral geïnteresseerd was in de soort die ik wilde vangen. Aan de andere kant weet ik veel van verschillende technieken aan boord, van hoe je moet vissen en waar je moet vissen.’


KOOKWORKSHOPS

Tot nu toe bevat de overstap naar het onderzoek goed. ‘Ik ben altijd al nieuwgierig geweest

en er gebeurt zo veel in de visserij, ook op gebied van innovatie. Nu ben ik daar direct bij betrokken. Ik moet wel wennen dat ik zo vaak thuis ben, en mijn vriendin ook. Maar ze vindt het wel fijn geloof ik.’

De voormalige visser heeft genoeg ideeën om die extra tijd in te vullen. Zo werkt hij samen met kennisplatform *Vist ik het maar* aan een project om de geschiedenis van de Nederlandse visserijgemeenschappen in kaart te brengen. Daarnaast kookt hij graag en hij heeft recent zijn eerste kookworkshop gegeven. ‘Ik hoor mensen vaak zeggen dat ze minder vlees willen eten en daarom vegetariër worden. Dat vind ik zo zonde, want je kan prima vis eten. Het is gezond en lekker en het gaat goed moet de Noordzeebestanden. Mensen weten vaak niet hoe je het moet bereiden.’

RONDJE OVER DE KADE

Meeldijk is niet bang dat hij het zeemansleven gaat missen. ‘Ik blijf in dezelfde wereld, maar in een nieuwe functie die beter bij mij past. Iedere vrijdagmiddag wanneer de schepen binnenkomen, loop ik een rondje over de kade om een praatje te maken. Ik kan mij geen leven voorstellen zonder visserij.’ 

CEES MEELDIJK (WIERINGEN, 1992)

2011-2015	Studie Geschiedenis bij Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit van Amsterdam
2015-2019	Kreeft- en garnalenvisser
2019-heden	Visserijonderzoeker bij WMR

Cees Meeldijk (27) is geboren in Wieringen en woont in Heemskerk met zijn vriendin.

Hoe is het met...

De Resource-redactie bekeek de nieuwsberichten van 2019 nog eens. Sommige berichten bevatten ‘losse eindjes’ – WUR belooft iets te gaan doen of onderneemt actie. Hoe is dat afgelopen? Een selectie.

tekst Albert Sikkema

VACATURES: NOG 250 OPENSTAANDE

WUR krijgt in 2019 maar liefst 800 vacatures, meldde Resource in januari. Het bestuur ging extra recruiters aantrekken om die te vervullen. Hoe is dat afgelopen? ‘Tot dusverre hebben we in 2019 800 vacatures en het jaar is nog niet om’, zegt Johan Kanis, manager Recruitment van WUR. De afdeling HRM huurde in het voorjaar drie recruiters in om het toenemend aantal vacatures in te vullen. Na de zomervakantie werden de eerste eigen recruiters aangenomen en binnenkort heeft elke kennisenheid van WUR een recruiter.

Op dit moment staan nog zo’n 250 vacatures open, vertelt Kanis. Dat komt omdat vacatures, nadat ze worden opengesteld, meestal pas na enkele maanden daadwerkelijk zijn ingevuld. Veel openstaande vacatures zitten in deze tussenfase. Een aantal daarvan is moeilijk invulbaar. ‘Maar als we geen geschikte kandidaten vinden, blijven we gewoon zoeken.’ Ondertussen weet HRM steeds meer en diverser kandidaten voor openstaande vacatures te vinden, zegt Kanis. Een van de redenen daarvoor is

dat HRM gebruik maakt van bibliometrie. ‘Bij vacatures voor onderzoekers doorzoeken we publicaties en citaties in dat onderzoeksveld, zodat we een onderzoeksnetwerk in kaart brengen. In dat netwerk zitten ook onderzoekers die we nog niet kennen. Die kunnen we dan gericht benaderen.’



GEVONDEN VOORWERPEN: NOG HELE STAPELS

‘Er blijft zo veel achter, ongelooflijk’, verzuchtte receptioniste Mirjam Rutten in mei tegen Resource. Daarom organiseerden we een modeshow met gevonden voorwerpen en plaatsten we de foto’s daarvan in de Resource van 23 mei. Die aandacht heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd. Slechts een handvol studenten kwam in de week daarna bij de receptie van de Leeuwenborch langs om hun trui, bril, oplaadsnoer of agenda op te halen, vertelt receptioniste Mirjam Rutten. Ook de ongeveer negentig gevonden spullen die zij op de *lost-*

pagina van WUR zette, vonden nauwelijks aftrek. ‘Bijna niemand komt langs, behalve als studenten hun telefoon of sleutels kwijt zijn; dan staat er binnen twee uur iemand aan de balie.’ De beheerders van de Leeuwenborch bewaren de gevonden voorwerpen ongeveer een jaar. Daarna gaat de kleding bijvoorbeeld naar een kringloopwinkel. Alleen de zeer waardevolle spullen houdt Rutten langer vast. Zo heeft ze nog een gouden ring en een gesp van Armani in de la liggen.

MISTER KLIMAAT: ALWEER VERTROKKEN

Begin dit jaar werd Bram Bregman met tromgeroffel binnengehaald als de man die het Wageningse klimaatonderzoek ging bundelen en voor het voetlicht ging brengen. Maar hij is alweer weg. Wat ging er mis? 'Toen Bregman in Wageningen begon, werkte hij nog drie dagen in de week bij de Radboud Universiteit in Nijmegen als bijzonder hoogleraar en innovatiedirecteur', zegt Derk Rademaker, teamleider Klimaatverandering bij Wageningen Environmental Research. 'Daarom ging hij twee dagen per week hier werken, aan onder meer een Wageningse klimaatstrategie en WUR positioneren bij het milieuministerie. Al gauw

werd hij overladen met vragen. We wilden ook graag dat hij projecten zou binnenhalen voor Wageningen Research. Hij had veel bezigheden en weinig tijd, dus toen hebben we gesprekken gehad hoe hij het beste tot zijn recht zou komen. Dat was een zoektocht. In die periode, rond de zomervakantie, was hij geen directeur meer in Nijmegen en wilde hij meer dagen werken. Toen kwam een vacature langs bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) die hem op het lijf was geschreven, precies op het grensvlak van onderzoek en beleid. Hij koos voor de fulltime functie als sectorhoofd bij PBL. Jammer maar begrijpelijk.'



PROEFBEDRIJF DE MARKE: TOCH IN BOERENHANDEN

In augustus viel de actie 'De Marke in boerenhanden' nog slecht in Wageningen, maar inmiddels is de kou uit de lucht: de raad van bestuur van WUR is voornemens de proefboerderij voor kringlooplandbouw te verkopen aan een boerencoöperatie in de Achterhoek. 'WUR wil zich beter verankeren in de regio', zegt Menno van Manen, directeur Bedrijfsvoering van de Animal Sciences Group en verantwoordelijk voor De Marke. 'We hebben de afgelopen maanden bekeken hoe we de samenwerking met boeren het beste kunnen vormgeven. De meest kansrijke optie is: we verkopen de boerderij aan een boerencoöperatie die De Marke gaat exploiteren.'

WUR wil de boerderij van De Marke overdragen, maar niet de weilanden. Ook blijft WUR op De Marke onderzoek doen naar kringlooplandbouw, maar dat onderzoek gebeurt voortaan in opdracht van de coöperatie. Die gaat bovendien investeren in de boerderij. De coöperatie is een initiatief van innovatiemakelaar Carel de Vries en melkveehouder Jan Eggink. Zij startten afgelopen jaar de actie 'De Marke in boerenhanden'. Hun coöperatie zoekt honderd leden die minimaal 5.000 euro willen investeren in De Marke. Inmiddels hebben ze zo'n vijftig leden geworven. Ook WUR wordt vermoedelijk lid.



INTERNATIONAL LOUNGE: IETS VERTRAAGD

Op 14 maart meldde Resource dat WUR een *International Lounge* gaat openen: een soort huiskamer op de campus waar iedereen met een internationale mindset elke dag welkom is en waar de besturen van internationale studentenverenigingen IxESN en ISOW terecht kunnen. De streefdatum voor de opening van deze lounge op Campus Plaza was 1 januari, maar is inmiddels bijgesteld naar eind februari, vertelt Liesbeth van der Linden van Education & Student Affairs. 'Door krapte op de aannemersmarkt begon de verbouwing later dan gepland. Deze is nu wel in volle gang. We gaan nu uit van oplevering eind februari.' ③



IN 2020 MOET WUR EINDELIJK EENS...

Het jaar loopt ten einde, 2020 staat voor de deur. Dan is het ook weer tijd voor goede voornemens. Waar moet WUR komend jaar eindelijk eens werk van maken?

tekst Albert Sikkema, Luuk Zegers en Coretta Jongeling illustratie Henk van Ruitenbeek

Clara de Mik



Receptioniste Gaia/Lumen

'Het ontmoedigen van auto's op de campus. Dat worden er steeds meer. Daar zitten automobilisten bij die ook per openbaar vervoer of fiets kunnen komen. Ikzelf woon in Arnhem. Als ik 's ochtends heel vroeg moet beginnen, kom ik met de auto. Moet ik later beginnen, dan kom ik met de trein. De campus is heel goed bereikbaar met openbaar vervoer. **Ik ben blij dat WUR fietsen stimuleert met speed pedelecs en WUR-bikes, maar er kan meer om autogebruik te ontmoedigen.** WUR kan bijvoorbeeld de reiskostenvergoeding voor openbaar vervoer verhogen. Het openbaar vervoer kost me nu meer dan de auto.'

Arjan Breugem



Onderzoeker Bodemfysica en landbeheer

'Meer en beter afval scheiden. Ik zie nog te vaak in afvalbakken dat van alles bij elkaar wordt gegooid; dat papier en zelfs goed eten tussen het restafval is beland. **Ook buiten op de campus zie ik geregeld troep liggen zoals plastic, papier en blikjes.** Dat is storend en slecht voor het milieu. Wat we eraan moeten doen? Mensen via voorlichting op hun verantwoordelijkheid wijzen. Bekendheid, bewustwording en

bereidwilligheid lijken me erg belangrijk. Op de campus zitten toch goed ontwikkelde mensen die het milieu willen beschermen? Kom op zeg!'

Tessa Louwerens



Redacteur Resource

'Het kostendeclaratiesysteem gebruiksvriendelijker maken. Als ik het gezucht en gesteun van mijn collega hoor, denk ik dat ik niet de enige ben met deze mening. **Voor ieder klein bedrag moet je de factuur, als-ie digitaal is, eerst printen, parafieren, weer inscannen en zorgen dat het in het juiste format geüpload wordt.** Het is ook een kwestie van vertrouwen; zo'n paraaf is volgens mij alleen om vast te stellen dat je een bonnetje maar één keer indient. Bij de financiële administratie zitten mensen dit allemaal te controleren. Ik vermoed dat dit systeem meer tijd en geld kost dan dat het oplevert.'

Marlies Koerts



Masterstudent Food Technology

'Op dit moment voert de universiteit campagnes om goed met stress te leren omgaan (*Surf Your Stress*) en genoeg te bewegen met (*Sit Less, Feel Better*). Met andere woorden: we moeten goed voor onszelf zorgen. Aan

de andere kant maakt WUR dat steeds moeilijker met het *Bring Your Own Device* beleid, dat ertoe leidt dat er minder goede werkplekken met computers zijn en dat studenten op hun laptop moeten werken, vaak op niet-verstelbare tafels en stoelen. Dat zorgt voor ongezonde werkhoudingen en werkt RSI in de hand. En er is sowieso al ruimtegebrek; een plekje in de bieb vinden na 8 uur 's ochtends is een kansloze missie. **Kortom: in 2020 moet WUR gaan investeren in goede werkplekken. Ook in groepslokalen moeten verstelbare tafels en stoelen komen.** En er moet meer voorlichting komen over een goede werkhouding.'

Karin Schroen



Persoonlijk hoogleraar Levensmiddelen-proceskunde

'We moeten meer met andere kennisdisciplines praten. We hebben als WUR zeker de kennis in huis om bij te dragen aan diverse *sustainable development goals*, maar op dit moment komt die onvoldoende samen. Promovendi en begeleiders zitten te veel op hun eigen eilandjes. Een gemiste kans. **Durf als toegepast wetenschapper ook eens de fundamentele kant te verkennen en als fundamentele wetenschapper te ontdekken aan welke applicaties je kunt bijdragen.** Mijn voorstel is een Open Science Forum, waar je onderwerpen vanuit verschillende hoeken belicht. Daarmee kan WUR talenten afleveren die er



echt toe doen, die dieper gaan en in staat zijn met verschillende disciplines te praten. Ik wil de eerste bijeenkomst organiseren over nanotech en voeding. Daarna mogen promovendi dit wat mij betreft oppakken. Het nieuwe Dialogue Center biedt ook mogelijkheden hiervoor.'

Pablo Vanneste



Masterstudent Organic Agriculture

'WUR moet nu eindelijk eens biologische landbouw een hoofdplaats geven op hun proefvelden. Het is een beetje vreemd om de meest duurzame universiteit van de wereld te zijn en toch minder dan een kwart van alle proefvelden een biologische bestemming te geven. **Ik heb vaak gehoord dat WUR onderzoek**


doet naar de verduurzaming van gangbare landbouw, maar misschien is het tijd voor nog een stapje verder. Waarom zouden we stoppen bij biologisch en niet ook gaan kijken naar stabielere productiesystemen in plaats van steeds eenjarige planten te gebruiken? Een goed voorname voor de WUR zou zijn om het areaal voedselbossen uit te breiden van 1 hectare naar 10 hectare. Dat zou heel goed kunnen op de velden tegenover de campus.'

Xanthe Verschuur



Masterstudent Forest and Nature conservation

'WUR moet nu eindelijk eens ophouden met de campus uitbreiden. Het nieuwe plan om Born-Oost vol te bouwen, het

groengebied naast de campus, is zonde. **Juist een groene universiteit zou het belang moeten inzien van natuur rond de stad.** Ik snap dat vernieuwing soms nodig is, maar de universiteit zou meer kunnen inzetten op hergebruik van bestaande bebouwing, zoals op de oude Dreijen, in het businesspark of de Nude. Veel bedrijven die zich op de campus willen vestigen, hebben al kantoren op andere plekken, die door de verhuizing leeg komen te staan. Het zou goed zijn om na te denken over de groei van de universiteit. Er is nu al te weinig woonruimte, niet alleen voor studenten maar ook voor andere inwoners van Wageningen.' 

Een tweede thuis

Konrad Peckolt Fordal (22) uit Noorwegen sprak geen woord Nederlands toen hij naar Wageningen kwam voor zijn studie. Toch werd hij lid van KSV Franciscus, waar Nederlands de voertaal is. ‘Met hen zijn is een beetje thuiskomen.’

tekst Luuk Zegers foto Guy Ackermans

Na mijn middelbare school en militaire dienstplicht in Noorwegen wilde ik naar het buitenland, ik vertrok voor een halfjaar naar Berlijn om daar te wonen en te werken. In die periode ging ik vrienden opzoeken in Den Haag. En omdat ik al wist dat ik in het buitenland wilde studeren én liefst iets met milieu en duurzaamheid wilde doen, nam ik onderweg een kijkje in Wageningen. Ik voelde me meteen thuis. Studeren in Zürich was ook nog een optie geweest, maar ik koos voor Wageningen – onder andere vanwege de groene omgeving. Dat is belangrijk voor me: in Noorwegen kon ik bij wijze van spreken m'n huis uit lopen en dwars door het bos naar Zweden wandelen.'

GELUK BIJ EEN 'ONGELUK'

'In 2018 begon ik aan de bachelor Environmental Sciences. Normaal gesproken zitten tijdens de AID minimaal twee *internationals* bij elkaar in een groepje, maar per ongeluk kwam ik in een groepje terecht met alleen Nederlandse studenten. Zij hadden het de hele tijd over bij welke studentenvereniging ze lid zouden worden. In Noorwegen bestaat zoiets helemaal niet, dus ik dacht: wat is dit voor gekigheid? Maar omdat al die Nederlanders lid wilden worden, wist ik dat het wel mooi moest zijn.'

'KSV Franciscus gaf een AID-presentatie voor internationale studenten. Het was de eerste keer dat ze dat deden. Ze zeiden: "Iedereen is welkom, maar je moet wél Nederlands leren, want KSV is een Nederlandse vereniging met Nederlandse tradities." Ik was sowieso al van plan om Nederlands leren en Nederlandse

vrienden maken, want volgens mij is dat dé manier om een cultuur echt te leren kennen. Dus werd ik lid bij KSV, al was een internationale vereniging misschien laagdrempeliger geweest.'

MOOIE CLUB MENSEN

'Tijdens de introductietijd dacht ik echt: waar ben ik nou weer beland? Dat hebben alle aspirant-leden, maar voor mij was het extra lastig omdat ik de taal nog niet sprak. Gelukkig had ik bij het Noorse leger al wel een soort introductietijd meegemaakt, waardoor ik enigszins voorsprong had op Nederlandse leden. In die

'KSV is echt een plek waar ik alles even kan loslaten en lekker kan doen wat ik wil'


KSV-introductietijd heb ik een paar mooie mensen ontmoet. Onze jaarclub vormde zich eigenlijk vanzelf. Een fijne club mensen die mij goed heeft opgevangen en heeft geholpen.' 'Op de vereniging vonden ze het prachtig dat ik lid werd, maar om écht mee te draaien was het belangrijk dat ik snel Nederlands zou leren. Dus regelden ze een lid met wie ik elke week de taal kon oefenen tijdens de lunchpauze. Vooral veel praten om aan spreekvaardigheid te werken en ook aandacht voor de basis van de grammatica, zodat ik sneller begreep hoe je zinnen opbouwt.'

'Naast mijn studie doe ik ook het bestuur van

mijn studievereniging. Als ik dan bij KSV kom, kan ik echt alles even loslaten en lekker doen wat ik wil. Ik zit bij het *international committee*, maar voor de rest heb ik er weinig verantwoordelijkheden. Gewoon lekker met mensen praten, feestjes vieren en van m'n vrije tijd genieten met vrienden - het voelt echt of ik thuiskom.'

'In 2019 hebben we er vijf internationale studenten bij gekregen: een jongen en meisje uit Amerika, twee Duitse meisjes en een jongen uit Nieuw Zeeland. Voor de introductietijd hebben we ze wat extra aandacht gegeven: we proberen duidelijk te maken dat niemand begrijpt wat er allemaal gebeurt tijdens de introductie – ook de Nederlandse aspiranten niet. Het enige wat je kan doen is: *go with the flow*. Uiteindelijk zijn ze allemaal lid geworden. Vier van hen volgen een taal cursus bij *Into Languages*, de vijfde krijgt één op één les van een Nederlands KSV-lid. Ze zitten goed verspreid over verschillende jaarclubs. Het is mooi te zien dat ze nu ook echt Nederlands beginnen te spreken.'

NEDERLANDSE DIRECTHEID

'Dankzij de vereniging heb ik goede vrienden ontmoet, een nieuwe taal geleerd en de Nederlandse cultuur leren kennen. Nederlanders zijn heel direct, tot op het botte toe. Ik probeer te leren van die directheid en de openheid. Van mezelf ben ik redelijk conflictvermijdend. Hier leer ik om gewoon te zeggen waar het op staat.' 'Mijn jaarclub is één grote vriendengroep: het is ongedwongen, relaxt en gezellig. Al met al is het een geweldige keuze geweest om lid te worden.' 



Benieuwd hoe andere Wageningse studentenverenigingen omgaan met internationale leden?
Lees er meer over op resource-online.nl

SAMENGEVAT

SCHRIK

Als je schrikt, stop je even met bewegen. Die schrikreactie is universeel in het dierenrijk en wordt veroorzaakt door serotonine, hebben onderzoekers van Columbia University ontdekt bij fruitvlijgers. Zij denken dat die stop het zenuwstelsel in staat stelt om bliksemsnel informatie te verzamelen, de situatie in te schatten en een reactie te formuleren.

10E

De Tiende van Beethoven horen? Dan moet je erbij zijn op 28 april in Bonn. Beethoven schreef maar een paar noten voor zijn Tiende. De rest is nu onder leiding van programmeurs en musici door de computer ingevuld. Komend jaar is het 250 jaar geleden dat de grote Duitse componist werd geboren. 2020 wordt daarmee het Beethovenjaar.

NIETS

Waar mensen samen zijn, ontstaat taal. Wetenschappers van het Max Planck Instituut voor Evolutionaire Antropologie lieten kinderen met elkaar skypen zonder geluid. In korte tijd ontstond gebarentaal. Zelfs voor abstracte begrippen werden oplossingen bedacht. Het begrip 'niets' bijvoorbeeld, werd overgebracht door op een wit vlak te wijzen. De wereld telt zesduizend talen. Verassend weinig eigenlijk.

BREKEND HAAR

Dun haar is sterker dan dik haar. Tot die opmerkelijke conclusie komen onderzoekers van de Universiteit van Californië. Het verschil zit 'm in de manier van breken. Dik haar breekt als een banaan, met een mooie rechte breuk. Dun haar breekt als een tak, met zigzaggende breuklijnen. En dat kost dus veel meer kracht. Een mooi onderwerp voor een gesprekje bij de kapper.



Klimaattop Madrid: 'een emotionele achtbaan'

De uitkomst van de klimaattop in Madrid valt tegen, vindt WUR-student Pippi van Ommen (23). Zij was er namens Sail to the COP bij om aandacht te vragen voor duurzaam en eerlijk reizen. Toch is ze ook trots. 'Het vliegprobleem is op de kaart gezet.'

Met een mager akkoord kwam de COP 2019 zondag 15 december moeizaam ten einde. Van Ommen: 'Het was teleurstellend voor alle betrokkenen. Volgend jaar, op de klimaattop in Glasgow, moeten landen hun eigen klimaatplannen presenteren om aan 'Parijs' te voldoen. De top in Madrid had daar de toon voor moeten zetten door die plannen aan te scherpen en ambitieuzere doelen te formuleren. Dat is niet gelukt, dus moet dat volgend jaar gebeuren. Maar dan zijn we alweer een jaar verder. Zo schiet het niet op. Het is vooral een klap in het gezicht voor de miljoenen jongeren die het afgelopen jaar in actie zijn gekomen voor het klimaat.'

VAN SAIL NAAR RAIL

Sail to the COP begon met het idee om de klimaatimpact van vliegen aan de kaak te stellen door met een groep van 36 Europese jongeren per boot naar de klimaattop in Chili te reizen. De boot was halverwege de oversteek toen bleek dat de top wegens onrust in Chili niet kon doorgaan. Toen bekend werd dat de top naar Madrid zou verhuizen, was rechtsomkeert maken geen

'Hoe erg moet het worden voordat we écht doen wat nodig is?'

optie meer, dus schakelden de klimaatzeilers over op plan B. Onder de noemer #railtotheCOP riepen ze Europese klimaattopbezoekers op om over land naar Madrid af te reizen. Ook werd er een nieuw team opgetrommeld om de zeilers te vertegenwoordigen in Madrid. Van Ommen was een van de leden van dat nieuwe team. 'Elke dag hadden we contact met de bootcrew. Om strategieën te bespreken en te kijken hoe we ons verhaal het beste konden vertellen.'

MACHELOOS

'Meedoen aan de COP was emotioneel veel zwaarder dan ik had verwacht', vertelt Van Ommen. 'Er lopen inwoners rond van eilanden die geëvacueerd moeten worden omdat het water te snel stijgt. Ondertussen gaan we gewoon door met vliegvelden bouwen en uitbreiden. Hoe erg moet het worden voordat we écht doen wat nodig is?'

'Wij probeerden met een groep jongeren het vliegprobleem op de kaart te zetten', vervolgt ze. 'Op hetzelfde moment organiseren Shell, Exxon en BP grote evene-



FOTO'S: SAIL TO THE COP

▲ De plannen voor de COP 2020 in Glasgow zijn al in de maak.

menten voor veel mensen. Dan voel je je zó machteloos, alsof je boodschap nergens aankomt.'

KLIMAATMARS

Een van de hoogtepunten van Van Ommen in Madrid is de klimaatmars. 'Met een half miljoen mensen lieten we zien: *wij willen wel*. Het is zoals de directeur van Greenpeace zei: "Er is nog nooit zo'n groot gat geweest tussen wat de mensen willen en wat hierbinnen wordt besloten".'

'Al met al is mijn gevoel heel dubbel', besluit Van Ommen. 'Het was een emotionele achtbaan. Ik ben er trots op dat we het vliegprobleem echt op de kaart hebben gezet. We zijn genoemd in het Jeugdjournaal en Zondag met Lubach. En ook op de COP zelf kwam onze boodschap over. Ministers moesten uitleggen waarom ze tóch het vliegtuig hadden gepakt. Onze boodschap heeft ontzettend veel mensen bereikt.'

TOEKOMSTPLANNEN

De jongeren van Sail to the COP zijn ondertussen plannen aan het maken voor de COP 2020 in Glasgow. 'We gaan door met onze #railtotheCOP-actie. We willen kijken of we een speciale klimaatrein kunnen regelen. Ook kijken we of we een boot kunnen regelen waarmee Zuid-Amerikaanse jongeren naar Glasgow kunnen komen.' Wordt ongetwijfeld vervolgd. **LZ**

▼ De jongeren van Sail en Rail to the COP wilden het vliegprobleem op de kaart zetten. Dat is wel gelukt, vindt Pippi van Ommen.



Studenten adviseren VN over impact technologie

Zestien WUR-studenten hebben de potentiële impact van verschillende technologieën onderzocht en beleidsaanbevelingen geschreven voor de VN. ‘Blockchain, 3d-printen, big data en CRISPR kunnen de sociale ongelijkheid in de wereld verminderen maar ook vergroten; het valt of staat bij goed beleid.’

‘Nieuwe technologieën ontwikkelen steeds sneller. Dat maakt het voor beleidsmakers moeilijk om goed te reguleren: de ontwikkeling gaat zo snel dat ze achter de feiten aan blijven lopen. En de materie is ingewikkeld. Als deze technologieën met goed beleid in de juiste richting worden gestuurd, kunnen ze de kloof tussen arm en rijk dichten. Maar bij slecht beleid kan het ook zijn dat alleen de rijke landen profiteren.’

KWALITEIT VAN LEVEN

Aan het woord is Sara Mancinelli (24), masterstudent Environmental Sciences. Ze is een van

de zestien WUR-studenten die betrokken zijn bij het Academic Consultancy Training (ACT) project. De WUR-studenten keken naar blockchain, 3D-printen, big data en CRISPR; studenten van de State University of New York (SUNY) onderzochten genetische modificatie bij mensen en *geo engineering*.

Mancinelli keek met haar groepje naar de potentie en de risico's van 3D- printen. ‘Het is een

‘Het is niet wenselijk als de grote bedrijven het voor het zeggen krijgen op dit gebied’

disruptieve technologie die de kwaliteit van leven in ontwikkelingslanden flink kan verbeteren. Als je ter plaatse kan 3D-printen waaraan behoefte is, kun je de huidige leveringsketens verbreken. Maar als de focus komt te liggen op

hoe 3D-printen gebruikt kan worden in de militaire sector of in de ruimtevaart, in plaats van voor bijvoorbeeld kleding, gereedschap of medicijnen, blijven ontwikkelingslanden juist achter.’

IN DE GOEDE RICHTING

Max van Deursen (24), masterstudent Climate Studies, zat in het blockchain-team. ‘De technologie is ontstaan omdat een groepje nerds het bankwezen wilde decentraliseren. Nu zie je dat landen als China en bedrijven als Facebook en Amazon met eigen cryptomunten komen en het juist weer willen centraliseren. Het is niet wenselijk als de grote bedrijven het voor het zeggen krijgen op dit gebied; dit is hét moment om de ontwikkeling in de goede richting te duwen. Bijvoorbeeld door te investeren in start-ups en kennis over blockchain-technologie publiekelijk beschikbaar te maken.’ **EM LZ**

MEANWHILE IN... THE UNITED STATES

‘It’s totally out of our hands’

Last week, Democrats moved closer to impeaching US President Trump for abusing his presidential power and for obstruction of Congress. WUR student Erika Lee shares her view on the impeachment proceedings.

‘I follow the news surrounding the impeachment daily and consider myself to be politically active, but I don’t feel involved in the impeachment procedure. That’s because I can’t influence the decision-making process, which makes it very different from the elections. It started with the Muller investigation and now we have this. Everyone is so focussed on impeachment that people forget about all the other crazy things that he does. I think the whole situation is also kind of embarrassing as an American.

I do think people underestimate the severity of the issue though, and even I downplay it now, just because ever since Trump took office, everything he does has been unprecedented. His erratic behaviour has become typical by now, unfortunately. If Trump gets impeached, I think

there might be riots by Trump supporters, but if he doesn’t get impeached, I don’t think it will affect the 2020 elec-



FOTO: RENA SCHILD / SHUTTERSTOCK.COM

tion much. His supporters already think the impeachment inquiry is “the greatest witch hunt in American political history”. I think they just turn a blind eye to what he does.

If you’re not a Trump supporter, but he does get impeached, I think it depends on what you dislike about Trump whether you will be happy or not. In this case, Mike Pence will become President. He is extremely conservative, and I think women and gay rights will be severely impacted in a negative way. So the prospect that Mike Pence might become President is a bit frightening as well.

I think it is really important to be a part of political campaigns. If you’re not being active, you’re just letting it happen. After the 2016 election, it became more common to volunteer for campaigns. Nowadays my group of friends will go campaigning together. We have similar values and we do it as a kind of social activity. It’s nice when your friends are involved too.’ **EM**



Erika Lee (29), a Master’s student of Health & Society, reflects on the current situation in her home country.



OP DE CAMPUS

Nadat hij in Amsterdam een tweede master afrondde over Plantbiologie, begon Oekraïner Andriy Volkov (25) bij WUR onlangs aan een PhD waar hij de polariteit van plantcellen onderzoekt.

In het laboratorium van de afdeling Biochemie onderzoekt Volkov een aantal fundamentele mechanismes. 'Het is namelijk nog niet bekend hoe een plantcel weet wat onder en boven is, of wat binnen of buiten de cel is.

Hoe werkt het bewustzijn van richting in een plant? Je kan je voorstellen dat het belangrijk is voor een plant om zijn voeding de juiste kant op te sturen, dus hoe doet hij dat? En hoe zorgt hij ervoor dat er geen voeding verloren gaat?', vertelt hij.

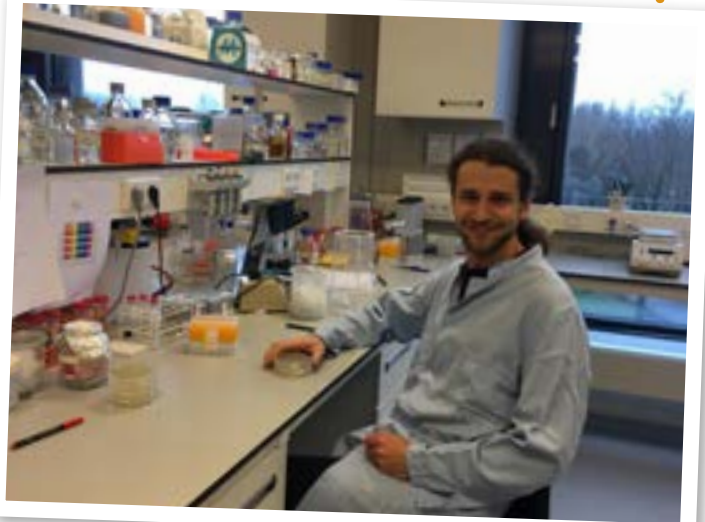
De mogelijkheid om dit onbekende terrein te betreden, gecombineerd met zijn interesse in celbiologie en eerder opgedane vaardigheden, maakte dat Volkov deze PhD koos. 'Het is boeiend om onderwerpen te vinden die nog

niemand eerder heeft onderzocht. Om zo de grondslagen van het veld opnieuw uit te vinden.'

In de tweeënhalve maand dat Andriy nu in Wageningen is, merkte hij dat WUR anders is dan de universiteiten in Nederland en Oekraïne waaraan hij eerder studeerde. Vooral

'Het is boeiend om de grondslagen van het veld opnieuw uit te vinden'

de toewijding van de studenten viel hem op. 'De houding van de studenten is over het algemeen enthousiast en *down-to-earth*, met vooral aandacht voor het leveren van goed on-



derzoek. Bij andere universiteiten en instituten was de focus competitiever, meer gericht op status.' De uitgebreide afdeling van Plant Sciences en de uitgebreide mogelijkheden in dit gebied zorgde ervoor dat Volkov zich snel op zijn plek voelde.

De komende maand bevindt hij zich in een heuse kerstsandwich. In Oekraïne wordt kerst, vanwege de orthodoxe kalender, twee weken later gevierd. Dat betekent dat hij het eerst in Nederland viert en daarna in Oekraïne. Dubbel kerst dus, met oud en nieuw in het midden. **AdH**

Plasticvrij falen

Het studentenhuis van Geert van Zandbrink zag een plasticvrije week wel zitten. Een challenge voor meer awareness, weetjewel. Van een leien dakje ging het niet, maar Geert vindt zo'n plasticvrij experiment wél een aanrader.

'In de wereld van vloggers en *influencers* doen ze niet anders dan *challenges*. Daarnaast is het helemaal *upcoming* om *waste free* en *green* te leven. De twee werelden vinden elkaar in de *plastic free challenge*. Mijn studentenhuis zag het wel zitten om met het oog op *awareness*, om er nog zo'n heerlijke Engelse term in te gooien, een plasticvrije week te organiseren. De regels van zo'n week zijn simpel: gebruik van wegwerpplastic is verboden. Vervangers als blik, glas

en papier zijn wel toegestaan. Ook zuivelverpakkingen kunnen in principe door de beugel, maar alleen als er geen plastic dop op zit. Dat betekent meteen dat het onmogelijk wordt om al je boodschappen te doen bij de gangbare supermarkt, want daar is slechts een beperkte selectie producten niet verpakt in plastic.

BESTE VRIEND

De bakker, de groenteman en vooral de kramen op de markt worden je beste vriend. Net als je eigen verpakking, die je overal mee naartoe neemt. Wil je bijvoorbeeld kibbeling halen, dan neem je gewoon een Tupperware-bakje mee. De visboer kijkt je nu misschien nog een beetje raar aan, maar dat zal snel veranderen.

Desalniettemin ging het allemaal niet van een leien dakje. Gedachteloos bestelde ik in onze plasticvrije week online kleding, die werd geleverd met een plastic zakje om ieder kledingstuk heen. Gefaald, dacht ik bij mezelf.

'De visboer kijkt je misschien raar aan, maar dat zal snel veranderen'

BEETJE PIJN

Als de wereld het de consument zo moeilijk maakt om plasticvrij te leven, dan denkt de econoom in mij al snel dat het probleem niet bij de consument ligt, maar aan de productiekant. Dat zorgt er meteen voor dat ik me stukken minder ver-

antwoordelijk voel. Toch doet het van binnen een beetje pijn als ik nu in de supermarkt een in plastic gehulde paprika in mijn mandje leg. Je kan zeggen wat je wil, maar deze *challenge* heeft me wel degelijk *aware* gemaakt. Een aanrader! **B**

BLOG



Geert van Zandbrink studeert Economie en Beleid. Lees al zijn blogs op resource-online.nl.

Wageningse masterstudenten gaan voor hun stage en thesis de hele wereld over. Ze maken kennis met de praktijk en andere culturen. Hier vertellen ze over hun avonturen.

‘De Garifuna deden enthousiast mee’

‘Voor mijn thesis-onderzoek ben ik van mei tot oktober in Guatemala geweest om de hydratatiestatus van lacterende vrouwen te onderzoeken. Daarvoor heb ik urinesamples en lichaamscompositie-data verzameld en onderzocht. Samen met nog vier andere meiden, twee uit Guatemala en twee uit de Verenigde Staten, deden we mee aan een onderzoeksproject naar moedermelk en gewoontes tijdens borstvoeding.

CULTUURVERSCHILLEN

We zijn met z'n vijven naar Livingston gegaan, een klein dorpje aan de Caribische kust waar je alleen met de boot kan komen, om vrouwen te benaderen voor beide projecten. We hebben daar samengewerkt met het gezondheidscentrum uit de buurt. In de wachtkamer vroegen we moeders of ze wilden meedoen aan ons onderzoek. Het was leuk om in zo'n internationaal team te werken, hoewel soms wel cultuurverschillen in de manier van werken naar boven kwamen. Zo waren de meiden uit Guatemala duidelijk meer gewend aan veel wachten, terwijl de twee meiden uit Amerika en ik dan de neiging kregen om die tijd anders in te vullen.

TROPISCHE TRIPJES



In Livingston woonde ik met de Amerikaanse meiden in een hotel aan de kust. We zaten daar voor vijf weken en raakten goed in contact met de medewerkers van het hotel. Die namen ons bijna elk weekend wel mee op tripjes. We zijn naar verschillende strandjes en tropische eilandjes in de buurt geweest.

TRADITIONELE STAMMEN

We zijn ook een aantal keer de rivier Rio Dulce op geweest. Ik vond het bijzonder om te zien dat er nog veel traditionele stammen langs de rivier wonen. In Livingston leven drie verschillende groepen. Je hebt de Q'eqchi, oorspronkelijk een Maya-stam, en de Garifuna, afstammelingen van gestrande slaven en de oorspronkelijke Caribische inwoners. Deze stammen hebben elk hun eigen taal, dus dat was soms lastig

communiceren. Gelukkig spraken de meeste mensen ook Spaans. Daarnaast leven in deze streek ook nog de Ladino's, een mix van oorspronkelijke en Spaanse inwoners. Het type mensen verschilt heel erg per stam. De Q'eqchi waren vrij gereserveerd, maar de Garifuna waren veel meer uitgesproken en deden enthousiast mee aan ons onderzoek.

KOKEN NAAST HET STRAND

Van twee *locals* hebben we het typische Garifuna-gerecht 'tapado' leren maken. Dat is een soort soep met vis, garnalen, krabbetjes en gebakken banaan. We zijn bij hen thuis in de buitenkeuken gaan koken, met alleen maar verse ingrediënten. We hebben zelf de vissen gefileerd en kokosmelk gemaakt van zelf verbouwde kokosnoten. En dat alles op een paar meter van het strand. Een bijzondere ervaring.'  



HET ECHTE WERK



-
- Wie?** Lianne Bergsma (24), masterstudent Nutrition and Health
- Wat?** Master thesis nutrition, physiology and health status
- Waar?** Livingston, Guatemala

Heb je ook een mooi verhaal over je stage of thesisonderzoek in het buitenland?

Mail naar resource@wur.nl.

Irregular Opening Hours

Christmas Holidays 2019/2020

Forum

		2019/2020	The Building	The Library	Student Desk	IT Service Point	WURshop	Restaurant	Grand Café	Wageningen in'to Languages
Monday	23 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	24 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	27 December	8 am - 8 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	28 December	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	29 December	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	30 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	31 December	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	2 January	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	Closed	10 am - 2 pm	10 am - 2 pm	11.30 am - 1.30 pm	Closed	Closed	Closed
Friday	3 January	8 am - 8 pm	8 am - 6 pm	10 am - 12 pm	10 am - 2 pm	10 am - 2 pm	11.30 am - 1.30 pm	Closed	Closed	Closed
Saturday	4 January	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	5 January	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed

During working hours, the building is open to the public. After working hours, entrance is only possible with a WUR card.

Orion

		2019/2020	The Building	Bike basement	The Spot	Restaurant
Friday	20 December	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	8 am - 9 pm	8 am - 2 pm	11.30 am - 2 pm
Saturday	21 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	22 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	23 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	24 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	27 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	28 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	29 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	30 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Tuesday	31 December	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Wednesday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	2 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	3 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	4 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	5 January	Closed	Closed	Closed	Closed	Closed

Leeuwenborch

		2019/2020	The Building	Coffee Bar / Restaurant	Library
Monday	23 December	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Tuesday	24 December	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Wednesday Christmas	25 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday Christmas	26 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Friday	27 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Saturday	28 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Sunday	29 December	Closed	Closed	Closed	Closed
Monday	30 December	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Tuesday	31 December	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	Closed	Closed
Wednesday New Years Day	1 January	Closed	Closed	Closed	Closed
Thursday	2 January	7 am - 10.30 pm	7 am - 10.30 pm	10 am - 2 pm	Closed
Friday	3 January	7 am - 10.30 pm	7 am - 10.30 pm	10 am - 2 pm	Closed
Saturday	4 January	8 am - 5.30 pm	8 am - 5.30 pm	Closed	Closed
Sunday	5 January	Closed	Closed	Closed	Closed

After 6 pm entrance is only possible after registration at the reception desk.

Scriptie studenten:

geïnteresseerd in een onderzoeksopdracht?



Opdrachten met maatschappelijke onderwerpen zoals:

- duurzaam textiel
- natuurinclusieve stadsplanning
- eerlijk toerisme
- vergroening van de stad
- post fairtrade chocoladeproductie

Neem contact op en begin meteen met je opdracht!
Bekijk www.wur.nl/wetenschapswinkel/student-assignments



Science Cafe Wageningen
www.sciencecafe.wageningen.nl

Music by: Troubagroove

Attention in a distractive world

Thursday, Jan 16th
Café Loburg
19:45 Live music
20:15 Science
FREE ENTRANCE

Speakers:
Prof. Stefan van der Stigchel (UU)
Prof. John van Opstal (RU, Donders Institute)

Partners:
KLV, WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH, RESOURCE, LC 3U 3G

Mededelingen

PhD-training Presentatievaardigheden & Zenuwen

Deze praktische presentatietraining is voor PhD-ers die veel zenuwen ervaren voor presentaties. Marloes Harkema, ervaren vaardigheidstrainer, leert je strategieën om met meer gemak voor een groep te staan. We oefenen ook met non-verbale communicatie, stemgebruik en interactie met het publiek. In januari zijn er aparte data voor PhD'ers en MSc/BSc studenten. Voor brochure, kosten en data: www.marloesharkema.nl

Looking for WUR Artists

Forum Library is looking for artwork for our upcoming exhibits. Are you an artistic scientist or a scientific artist? Are you also a WUR student or staff member? The Forum Library could be the perfect exhibition space for you! We offer the unique opportunity to share your work with a wider audience. For more information contact monique.braakhuis@wur.nl.

Genoeg van je eigen wij? Kom zingen!

Het Andere Koor (HAK) in Wageningen heeft plaats voor goed gestemde zangers/zangeressen. Kom eens kijken en luisteren tijdens één van onze reguliere repetities. Er wordt gerepeteerd op zaterdag of zondag, in Utrecht of Wageningen. Het aantal repetities per seizoen is 10 à 12. Deels samen met ons eigen orkest, Het Wagening's Symfonie Orkest (HWSO). In april geven we concerten in Wageningen en in het prachtige Muis in Arnhem. Meer info: <https://hwsolah.nl/>

Agenda

FORUM LIBRARY: EXHIBITION TWAN DE VOS

Twan de Vos (1961-2019) was a well-known artist from Wageningen. As a tribute to this versatile artist, Forum Library is hosting a small exhibition of his work. His colourful, expressive figurative art is on display in Forum Library till February 2020.

Antwoorden Nieuwquiz (p.16-17)

1d, 2b, 3a, 4c, 5d, 6d, 7d, 8c, 9a, 10 (a4/b2/c3/d1), 11c, 12a, 13d, 14c, 15b, 16a, 17b, 18c, 19a, 20 het pand heeft nog geen naam.

Colofon

Resource is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. Resource brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op resource-online.nl verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

Redactieadres

Droevendaalsesteeg 4,
6708 PB Wageningen
(Atlas, gebouw 104, bode 31)
Postbus 9101, 6700 HB Wageningen
Secretariaat: Thea Kuijpers,
resource@wur.nl, 0317 484020
Website: www.resource-online.nl
ISSN 1389-7756

Redactie

- Willem Andrée (hoofdredacteur) willem.andree@wur.nl, 0317 483774
- Marieke Enter (eindredacteur magazine a.i.) marieke.enter@wur.nl, 0317 484020
- Roelof Kleis (ecologie, sociale wetenschappen, campusontwikkeling) roelof.kleis@wur.nl, 0317 481721
- Tessa Louwerens (dier, voeding), tessa.louwerens@wur.nl, 0317 481709
- Albert Sikkema (plant, dier, organisatie) albert.sikkema@wur.nl, 0317 481724
- Luuk Zegers (studenten en onderwijs) luukfl.zegers@wur.nl, 0317-486002

Aan Resource werken mee

Guy Ackermans, Ignacio Auger, Hannah Begemann, Bregje van der Bolt, Guido Camps, Evelien Castrop, Cathy Chen, Inge Corino, Rijk Dersjant, Tim den Duijf, Donatella Gasparro, Anna den Hartog, Gina Ho, Hoger Onderwijs Persbureau (HOP), Anja Janssen, Femke Janssen, Coretta Jongeling, Piotr Kukla, Clare McGregor, Sven Menschel, Emma Mouthaan, Rik Nijland, Kaavya Raveendran, Henk van Ruitenbeek, Julia Schäfer, Monique van Schie, Konstantina Togka, Inge van der Wal, Clare Wilkinson, Nicole van 't Wout Hofland, Geert van Zandbrink

Vormgeving

Geert-Jan Bruins, Paul Gerlach, Alfred Heikamp

Druk Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

Abonnement

Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

Advertenties

Extern: Bureau van Vliet, l.paap@bureauvanvliet.com, 023 5714745

Deadline

Deadline aanlevering serviceberichten: uiterlijk een week voor verschijningsdatum. De redactie behoudt zich het recht voor berichten te redigeren en/of in te korten.

Uitgever

Marc Lamers, Corporate Communications & Marketing Wageningen University & Research



>>TYPICAL DUTCH



ILLUSTRATIE: HENK VAN RUITENBEEK

Certified swimmer

Little did I know about the Netherlands before arriving in Wageningen. I soon found out it's surrounded by plenty of water, it's even below sea level and almost every Dutch person can swim. I have been afraid of water my entire life and never learned to swim. I even hated the outings with my friends that involved a kayak, boat or anything else related to water.

Through a Dutch friend I found out about this Thymos swimming course for internationals. Initially I was reluctant, but after meeting the teacher and seeing there were other adult internationals at the course I signed up. In just two months I learned to swim and my teacher Natasha invited me to take the exam. The idea of becoming a certified swimmer sounded fun and who doesn't like that extra little accolade? So I said yes, without knowing what I was signing up for - until the day of the exam.

On exam day I was surprised by the ambience of the pool - all decorated, as if it was a big festival. My fellow participants were only five-year-old kids, their parents sitting around the pool area to witness their success. Since I was the only adult, I had to begin every drill of the exam - followed by all the kids. 'Nobody knows me here, so just do your thing and get it done,' I said to myself.

However, my sneaky friends knew about my exam and to my surprise they were in the audience to cheer. I found out that the swimming diploma is the very first exam Dutch kids will ever take and as a reward they get a medal and a diploma. It's a nice occasion to celebrate with family and you get some presents and an 'ijsje'. I got the same from my friends. This typical Dutch experience will stay with me forever. **Suraj Jamge, Knowledge Valorization Officer, Corporate Value Creation (CVC)**

Do you have a nice anecdote about your experience of going Dutch? Send it in! Describe an encounter with Dutch culture in detail and comment on it briefly. 300 words max. Send it to resource@wur.nl and earn 25 euros and Dutch candy.

[NL]

AFZWEMMEN

Toen Suraj Jamge naar Wageningen kwam, had hij een bloedhekel aan water en kon hij niet zwemmen. Via Thymos' zwemlessen voor internationals leerde hij dat hier alsnog. Of hij ook wilde afzwemmen? Welja, dacht Suraj - niet wetende dat afzwemmen hier gepaard gaat met allerlei rituelen: het feestelijk versierde zwembad, de trotse ouders, de diploma's, de kadootjes. Eventjes voelde het ongemakkelijk om de enige volwassen afzwemmer te zijn tussen louter kids. Totdat Surajs vrienden in het zwembad bleken te zitten om hem een volwaardige afzwem-ceremonie te geven.